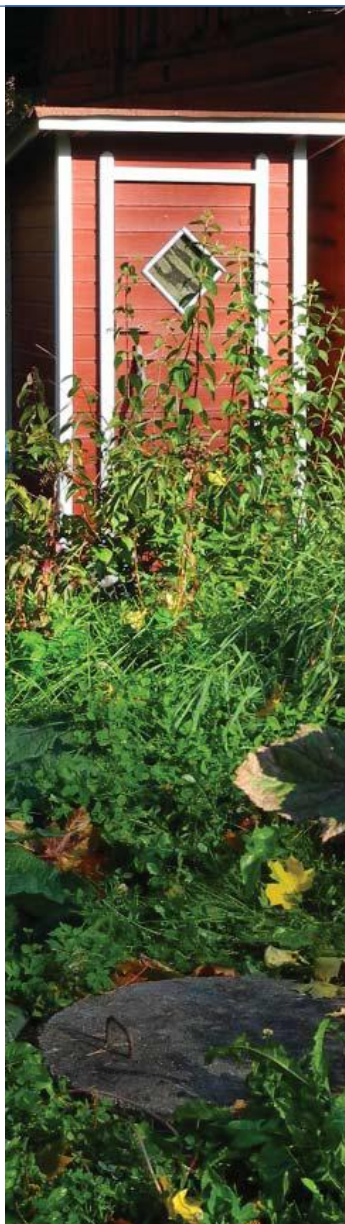

KVVY

Pirkanmaan haja-apu -hankkeen jätevesineuvonta vuonna 2016

Loppuraportti

Lauri Sillantie 2017

Tekijä	KVVY ry, Lauri Sillantie
Otsikko	Pirkanmaan haja-apu -hankkeen jätevesineuvonta, loppuraportti
Hankeaika	1.5.2016–30.4.2017
Hankealue	Pirkanmaa
Rahoitus	Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Tiivistelmä

Pirkanmaan haja-apu 2016 oli Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry:n (KVVY) toteuttama haja-asutusalueen jätevesineuvonnan hanke. Hanke oli jatkoa vuodesta 2008 alkaen tehdyille neuvontatyölle. Hanke rahoitti Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Ympäristöministeriön haja-asutuksen jätevesineuvontamäärärahoista. Neuvontatyötä tehtiin sekä yleisneuvontana että kiinteistökohtaisena neuvontana. Hanke toteutettiin ajalla 1.5.2016–30.4.2017.

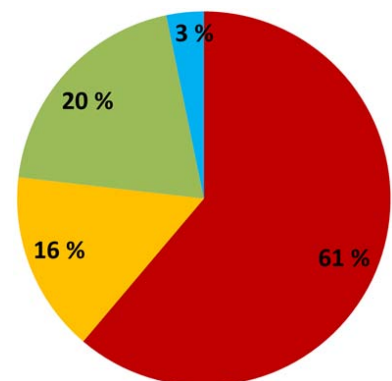
Jätevesilainsäädännön muuttuvasta tilanteesta johtuen neuvonnan painopistettä siirrettiin edellisvuosia enemmän yleisneuvontaan. Yleisneuvontatilaisuuksia pidettiin yhteensä 19 kpl, joihin osallistui 310 kiinteistönomistajaa. Suurin osa neuvontapisteistä pidettiin kesätahtumien ja torien yhteydessä. Lisäksi mm. kyläyhdistyksille ja järvien suojeluyhdistyksille tarjottiin mahdollisuutta pyytää neuvoja pitämään esitys tai neuvontapiste tapahtuman tai kokouksen yhteyteen. Neuvontatapahtumissa tavoitettiin sekä varta vasten neuvotapaamaan tulleet kiinteistönomistajat että muuten esimerkiksi kesätahtumaan osallistuneita kuntalaisia ja mökkiläisiä. Keskustelu vaihteli järjestelmiin liittyvistä kysymyksistä lainsäädännön tuleviin muutoksiin. Neuvontapisteillä käyneet kiinteistönomistajat pitivät puolueettoman ja ajantasaisen neuvonnan saatavuutta hyvänä palveluna.

Kiinteistökohtainen neuvonta suunnattiin kuntien osoittamille alueille. Neuvontakäyntiä tarjottiin asukkaille kirjeitse. Neuvontakäyntejä tehtiin kahdeksan kunnan alueella. Käyntiä tarjottiin 764 kiinteistölle, joista 392 (51 %) otti neuvontakäynnin vastaan. Hankkeen rahoituspäätöksen mukainen neuvontakäyntitavoite, 350 käyntiä, ylitettiin. Kiinteistökäyntien ja yleisneuvonnan lisäksi puhelimitse tai sähköpostilla neuvottiin 128 asukasta.

Käydyistä kiinteistöistä 95 prosenttia (371 kpl) oli vakituisesti asuttuja. Loput olivat loma-asuntoja ja muita kohteita. Neuvontakäynneillä todettiin, että 61 prosenttia vakituisten asuntojen jätevesijärjestelmistä vaatii saneerausta. 16 prosenttia kiinteistöistä selviää pienillä järjestelmän parannustoimilla ja 20 prosentilla järjestelmä on jo nykyisellään kunnossa. Vähäisen vedenkäytön piiriin kuului 3 prosenttia kiinteistöistä.

Neuvontakäynnit osoittautuivat tarpeelliseksi myös järjestelmän jo uusineilla kiinteistöillä, sillä järjestelmän seuranta ja hoitotoimet oli melko usein laiminlyöty. Jätevesijärjestelmien lisäksi lähes jokaisella kiinteistöllä keskusteltiin tulevasta lakimuutoksesta ja sen vaikutuksista. Asukkaat antoivat positiivista palautetta neuvonnan maksuttomuudesta ja puolueettomuudesta.

Yli puolet neuvotuista vakituisesti asuttujen kiinteistöjen jätevesijärjestelmistä oli yli 25 vuotta vanhoja. Neuvontakäynneillä olikin nähtävissä, että elinkaarensa loppupäässä oleviin järjestelmiin tarvitaan välittömiä saneeraustoimia. Asukkaat kaipaivat kiireesti selkeää viestiä, mikä on jatkossa haja-asutusalueella vaadittava jätevedenkäsittelyn taso ja millä menetelmillä siihen päästään. Käynneillä oli myös havaittavissa, että mikäli määräaika saneerausten tekemiselle lainsäädännöstä poistetaan, lykkääntyy todennäköisesti monen remontinkin. Ilman selkeitä ohjeita on myös vaarana, että asukkaat saneeraavat vanhat järjestelmänsä vain nykyistä vastaaviksi, eivätkä tee puhdistustehoa parantavia muutostoimia.

SISÄLTÖ

1.	JOHDANTO	1
2.	HANKEORGANISAATIO	2
3.	HANKKEEN TIEDOTUS- JA YLEISNEUVONTATOIMET	3
3.1	Tiedotustoimet.....	3
3.2	Puhelin- ja sähköpostineuvonta.....	5
3.3	Neuvontapisteet tapahtumissa ja yleisötilaisuudet	5
4.	KIINTEISTÖKOHTAINEN NEUVONTA.....	6
4.1	Toimintamalli	6
4.2	Perustietoa neuvontakäynneistä	8
4.3	Kiinteistöjen vesihuoltojärjestelmät	9
4.4	Lietteiden tyhjennys.....	12
4.5	Jätevesijärjestelmien uusimistarve ja remontointisuunnitelmat	13
4.5.1.	Neuvojen arvio jätevesijärjestelmien uusimistarpeesta	13
4.5.2.	Neuvojen järjestelmien kunnostussuositukset.....	15
4.5.3.	Arvio jätevesiremonttien toteutusajasta.....	16
5.	PALAUTE	17
6.	KOKEMUKSET	17

LIITTEET:

Liite 1. Yhteenveto KVVY:n jätevesineuvonnasta Pirkanmaalla vuosina 2008-2016

Liite 2. Yhteenveto hankkeen tiedotustoimista

Liite 3. Yhteenveto hankkeen yleisneuvontatapahtumista

Liite 4. Kiinteistölle lähetettävä tiedotekirje

Liite 5. Kiinteistöllä täytettävä tietojenkeruulomake

Liite 6. Kiinteistölle jätettävä arvio neuvontakäynnistä

Liite 7. Lakimuutoksen esite

Liite 8. Kartta neuvontakäyntien jakautumisesta kunnittain

Liite 9. Kiinteistölle jätettävän arvion arviointikriteerit

Liite 10. Neuvojen arvio erillisviemäröityjen kiinteistöjen jätevesijärjestelmien saneeraustarpeesta

Liite 11. Yhteenveto kiinteistöjen nykyisistä jätevesijärjestelmistä SYKE:n luokittelun mukaisesti

Liite 12. Kuntakohtaisen yhteenvedon esimerkki

1. JOHDANTO

Hankkeen aktiivinen neuvontakausi ajoittui vuoden 2016 kesään ja syksyyn ja sen hetkisen lainsäädännön mukaisesti haja-asutusalueen jätevesienkäsittelyä säädeltiin talousjätevesiasetuksella (209/2011). Asetuksen vaatimukset astuivat voimaan jo vuonna 2004, jonka jälkeen säädöksiä on useaan otteeseen muutettu. Vuosina 2015–2016 asetuksesta käytiin paljon, lähinnä poliittista, keskustelua. Tämän johdosta asetuksen lieventämistä alettiin valmistella ja keväällä 2016 lausuntokierroksella ollut esitys ympäristönsuojelulain muuttamisesta esitti merkittäviä lievennyksiä jätevesien käsittelyyn. Esitetyt lievennykset koskivat lähinnä jätevesiremonttien määräaikoja. Neuvontakauden aikana meneillään olleista lainsäädännön muutoksista johtuen vuoden 2016 tilanne koettiin epäselvänä ja yleisneuvonnan tarve edellisvuotta suurempana. Neuvonta-avustuksen päätös tuli myös tavanomaista myöhemmin ja avustusmääräraha oli edellisiä vuosia pienempi, mistä johtuen myös kiinteistökohtaisen neuvonnan käyntimäärätavoite oli aikaisempia vuosia huomattavasti pienempi.

Lainsäädännön vaatimusten lisäksi, myös jätevesijärjestelmien toimivuudesta on käyty vilkasta keskustelua vuosien saatossa. Asukkaille kokonaistilanne on hyvin hämmäntävä. Yksittäisen kiinteistönomistajan on vaikea tietää, mitä omalla kiinteistöllä olisi järkevintä tehdä ja missä vaiheessa. Yli puolet vakituksessa asuinkäytössä olevien kiinteistöjen jätevesijärjestelmistä on kuitenkin yli 25 vuotta vanhoja ja ovat jo siinä vaiheessa elinkaarta, että kunnostustoimia tarvitaan lähivuosina. Moni on kuitenkin lykännyt asiaan tarttumista ja odottaa tilanteen selkiytymistä sekä selkeitä ohjeita vaadittavista toimista ja varmuudella toimivista järjestelmistä.

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry (KVY) on tehnyt puolueetonta jätevesineuvontaa Pirkanmaalla vuodesta 2007 alkaen. Neuvontaa on tehty sekä Maaseuturahaston rahoituksella vuosina 2008–2012 että Pirkanmaan ELY-keskuksen rahoituksella vuosina 2012–2016. Lisäksi yhdistys on tehnyt jätevesineuvontaa Hämeessä Hämeen ELY-keskuksen rahoituksella vuosina 2013–2016.

Vuoden 2016 loppuun mennessä yhdistys on antanut kiinteistökohtaista jätevesineuvontaa lähes 8200 kiinteistöllä, joista noin 4800 käyntiä Pirkanmaan kunnissa. Lisäksi Pirkanmaalla on pidetty yli 150 yleisötilaisuutta, jotka ovat tavoittaneet yli 4700 asukasta. Neuvontatyön jakautuminen kunnittain Pirkanmaalla vuosina 2008–2016 on esitetty taulukkona liitteessä 1 ja neuvontakäyntien sijoittuminen kartalla liitteessä 8.

Tarvetta jätevesineuvonnalle on kuitenkin edelleen, erityisesti lainsäädännön muutosten myötä. Lisäksi vuoden 2017 alusta monessa Pirkanmaan kunnassa muuttuva lietteiden tyhjentämiskäytäntö lisää myös jonkin verran neuvontapainetta hankkeen, kuntien ja jätehuollon viranomaisten suuntaan.

Pirkanmaan haja-apu 2016 –hanke jatkoi aiemmissa hankkeissa tehtyä neuvontatyötä. Hankkeen tavoitteena oli kiinteistökohtaisen neuvonnan ja aktiivisen yleisneuvonnan keinoin toteuttaa kokonaisvastuullista haja-asutuksen jätevesineuvontaa Pirkanmaalla. Hankkeen tavoitteena oli tehdä vähintään 350 kiinteistökohtaista neuvontakäyntiä maastokaudella 2016. Hanke toteutettiin tiiviissä yhteistyössä Pirkanmaan kuntien kanssa. Hankkeen neuvonta-alueet olivat kuntien valitsemia ja kunnat toimittivat hankkeelle kiinteistöjen osoitetiedot neuvontaa varten. Myös yleisneuvonnan tapahtumien suunnittelussa huomioitiin kuntien toiveita. Hankkeessa oli tavoitteena myös postittaa tietoa muuttuneesta lainsäädännöstä jo aiemmin neuvotuille kiinteistöille. Lainsäädännön muutoksen viivästymisen takia postitusta ei voitu kuitenkaan hankkeen aikana toteuttaa järkevästi. Postitukseen

varatuilla resursseilla tehtiin sen sijaan yhteenvetoraportti Pirkanmaan ELY-keskuksen rahoittamasta jätevesineuvonnasta vuosina 2012–2016 sekä kuntakohtaiset yhteenvedot kiinteistökohtaisesta neuvonnasta. Yhteenvetoraportti on tulostettavissa hankkeen sivuilta kvvy.fi/jatevesijulkaisut/ ja kunta-kohtaiset yhteenvedot kvvy.fi/kuntayhteenvedot/. Esimerkki kuntayhteenvedosta on myös raportin liitteenä 12.

Hanketta rahoitti Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Ympäristöministeriön haja-asutuksen jätevesineuvontamäärärahoista. Hanke päättyi 30.4.2017.

2. HANKEORGANISAATIO

Hankkeen osa-aikaisena hankevastaavana toimi FM Satu Heino. Hankevastaavan tehtävänä oli vastata hankkeen hallinnon ja rahoituksen hoitamisesta sekä tiedottamisesta, kuntayhteistyöstä ja neuvonjien koulutuksesta. Hankevastaava myös markkinoi neuvontatyön neuvonta-alueille.

Hankkeessa vastaavana jätevesineuvojana oli FM Lauri Sillantie, jonka tehtäviin kuului vastata operatiivisesta toiminnasta, tehdä neuvontatyötä ja hoitaa hankkeen raportoinnit. Sillantie vastasi myös kesällä toimineen Hämeen neuvontahankkeen operatiivisesta toiminnasta. Jätevesineuvojana hankkeessa toimi Antero Uurtamo.

Kiinteistökohtaisen neuvonnan osalta neuvojat aikatauluttivat ja reitittivät oman neuvonta-alueensa neuvontakäynnit sekä vastasivat neuvontakäyntien toteuttamisesta ja kirjaamisesta. Neuvojat myös tiedottivat oman neuvonta-alueensa toimista. Vastaava neuvoja järjesti yleisneuvontatilaisuudet yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Uurtamo teki kiinteistökohtaista neuvontaa Ikaalisissa, Hämeenkyrössä, Ylöjärvellä ja Nokialla sekä oli neuvojana osalla neuvontapisteistä. Sillantie teki kiinteistökohtaista neuvontaa Lempäälässä, Tampereella, Valkeakoskella ja Vesilahdella sekä hoiti valtaosan neuvontapisteistä. Hankkeen kirjanpidosta vastasi KVVY:n taloushallinto.

Hankkeen toimien ohjaamisesta vastasi hankekuntien ja rahoittajan edustajista muodostunut ohjausryhmä. Ohjausryhmä kokoontui hankeaikana kolme kertaa. Ohjausryhmän jäsenet olivat:

- Antero Luonsi, vanhempi insinööri, Pirkanmaan ELY-keskus (30.11.2016 asti)
- Kaija Joensuu, vesihuoltoinsinööri, Pirkanmaan ELY-keskus (1.12.2016 alkaen)
- Tiina Vermaete, ympäristönsuojelutarkastaja, Nokian kaupunki
- Salla Syrjänen, ympäristötarkastaja, Valkeakosken ja Akaan kaupungit ja Urjalan kunta
- Sari Sassi, ympäristötarkastaja, Vesilahden kunta
- Salla Leppänen, ympäristötarkastaja, Tampereen kaupunki
- Erkka Hurtola, ympäristötarkastaja, Ylöjärven kaupunki
- Elina Laukkanen, ympäristötarkastaja, Lempäälän kunta
- Kaisa Pieniluoma, ympäristötarkastaja, Hämeenkyrön kunta
- Teijo Jokinen, ympäristönsuojelusihteeri, Ikaalisten kaupunki
- Satu Heino, hankevastaava, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry
- Lauri Sillantie, vastaava jätevesineuvoja, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry

3. HANKKEEN TIEDOTUS- JA YLEISNEUVONTATOIMET

Muuttuvan lainsäädännön ja yleisen jätevesien käsittelyn tilanteen vuoksi hanke teki edeltäviin vuosiin nähden enemmän yleisneuvontaa. Yleisneuvontaa tehtiin kuntien toiveiden sekä hankepäätöksen mukaisesti. Mahdollisuutta neuvontaan markkinoitiin myös kylissä toimiville yhdistyksille. Lisäksi yhteistyötä tarjottiin alueella toimiville jäteyhtiöille, jätevesisuunnittelijoille ja muille yhteistyötahoille. Hankkeessa oli tarkoitus myös postittaa tietoa muuttuneesta lainsäädännöstä jo aiemmin neuvotuille kiinteistöille. Lainsäädännön muutoksen viivästymisen takia postitusta ei voitu kuitenkaan tämän hankkeen puitteissa toteuttaa, vaan se siirtyi seuraavan vuoden hankkeeseen. Koska rahoituspäätös saatiin vasta toukokuun puolivälissä, ei alkukesän kesätapahtumia ehditty hyödyntämään yleisneuvonnassa.

3.1 Tiedotustoimet

Hanke julkaisi 24 lehdistötiedotetta, jotka koskivat kiinteistökohtaisen neuvonnan aloittamista ja neuvontatilaisuuksia eri alueilla. Tiedotteiden pohjalta paikallislehdet julkaisivat ainakin 9 painettua lehtijuttua.

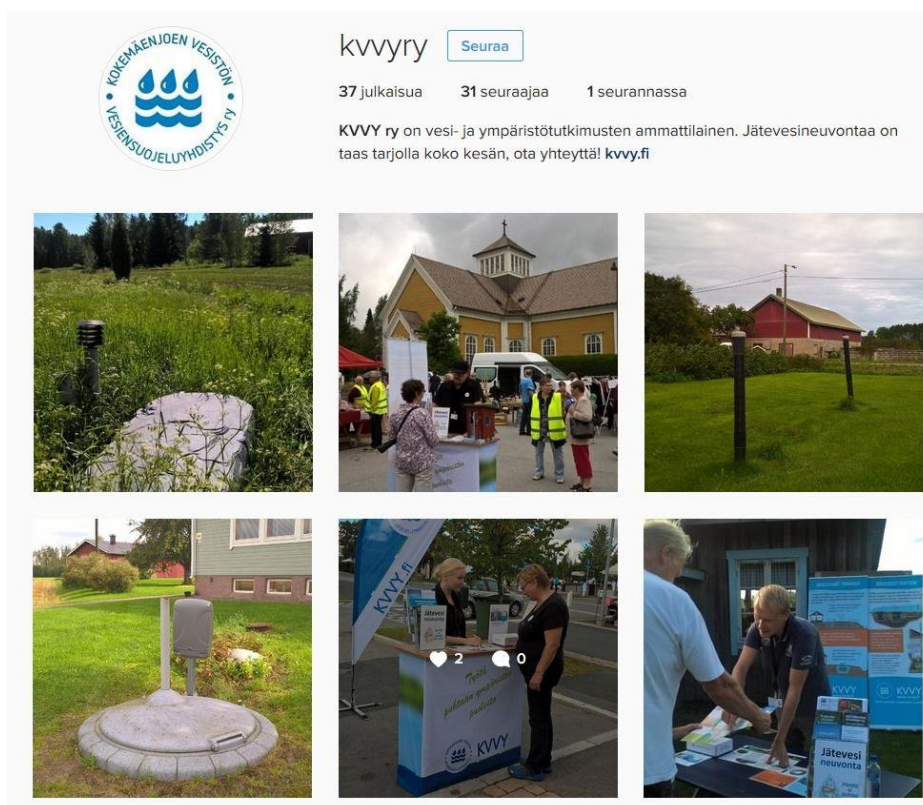

Kuva 3.1. Esimerkkejä hankkeesta tehtyjen lehtijuttujen otsikoista.

Tiedotejakelussa on useita kymmeniä tiedotusvälineitä ja tiedotuksen onnistumisen seuranta onkin haastavaa. Tiedotteiden lisäksi hanke toimitti kesäkuussa median käyttöön valmiin jutun kesämökkinen jätevesienkäsittelystä ja jätevesijärjestelmistä.

Hanke tiedotti neuvontatyön etenemisestä nettisivuillaan www.kvvy.fi/jatevesi. Myös kunnat tiedottivat neuvonnasta omilla netti- ja Facebook-sivuillaan. Hanke teki yhteistyötä myös paikallisten toimijoiden, kuten kyläyhdistysten, järvien suojeluyhdistysten ja tapahtumajärjestäjien, kanssa. Kyläyhdistyksille tarjottiin mahdollisuutta pyytää neuvoja pitämään esitys esimerkiksi vuosikokouksen yhteyteen. Paikallistoimijat tiedottivat neuvontatyöstä ja neuvonnan saatavuudesta kylän tai yhteisön tiedotuskanavia käyttäen. Hanke myös julkaisi kesän aikana paikallislehdissä yhdeksän maksullista ilmoitusta neuvontatapahtumista. Yhteenvedo hankkeen tiedotustoimista on koottu liitteeseen 2.

Kesällä hankkeessa kokeiltiin samanaikaisesti Hämeen neuvontahankkeen kanssa sosiaalisen median käyttöä positiivisen jätevesiviestin levittämisessä. Neuvontapisteistä julkaistiin kuva ja lyhyt teksti yhdistyksen Instagram-tilillä. Lisäksi kiinteistökäyntien yhteydessä toimivat järjestelmät kuvattiin Instagramiin kiinteistönomistajan luvalla. Julkaisuissa käytettiin tunnisteita #kvvyry, #jätevesineuvonta ja #jätevedetkunnossa. Muutamista neuvontapisteistä tiedotettiin myös yhdistyksen Facebook-sivuilla. Julkaisut saivat jonkin verran huomiota.

Kuva 3.2. Hankeen Instagramissa julkaisemia kuvia.

3.2 Puhelin- ja sähköpostineuvonta

Lehtijuttujen ja muun tiedottamisen myötä hankkeen työntekijöille tuli yhteensä 74 neuvontapuhelua tai kysymystä sähköpostilla. Yhteydenotot liittyivät yleensä joko suunniteltuun jätevesijärjestelmän saneeraukseen tai tulevan lainsäädännön muutosten vaikutuksiin kiinteistöllä.

Lisäksi neuvojat kävivät käyntien perumispuheluiden ja -viestien yhteydessä läpi 54 kiinteistön tilanteen ja neuvoivat siinä yhteydessä kiinteistönomistajia. Neuvonta koski pääosin hiljattain uusittujen järjestelmien käyttöä ja huoltoa sekä uuden järjestelmän valintaa. Osa perumispuhelun yhteydessä esitetyistä kysymyksistä koski myös tulevien lainsäädännön muutosten vaikutuksia kyseisellä kiinteistöllä. Yhteensä puhelimesta tai sähköpostilla neuvottiin 128 henkilöä.

3.3 Neuvontapisteet tapahtumissa ja yleisötilaisuuksissa

Hanke järjesti jätevesineuvonnan kesäkiertueen, jonka puitteissa toteutettiin 17 neuvontapistettä mm. kesätapahtumien ja torien yhteydessä. Lisäksi hanke oli osallisena kahdessa yleisötilaisuudessa ja hankkeen jätevesioppaita ja yhteystiedot olivat saatavilla viidessä tapahtumassa. Neuvontapiste pyrittiin ajoittamaan samaan ajanjaksoon alueella tapahtuvan kiinteistökohtaisen neuvonnan kanssa. Usealla neuvontapisteellä tehtiin yhteistyötä Pirkanmaan Jätehuollon jäteneuvonnan kanssa. Neuvontapisteillä esitetyt kysymykset liittyivät pääosin tuleviin lainsäädännön muutoksiin ja sen vaikutuksiin sekä järjestelmän valintaan joko meneillä olevan tai tulevan remontin vuoksi. Neuvontapisteillä ja tilaisuuksissa tavoitettiin yhteensä 310 henkilöä. Neuvontapisteellä kävi keskimäärin 16 henkilöä per tapahtuma. Kesäkiertueen neuvontatapahtumia mainostettiin yhdistyksen nettisivuilla www.kvvy.fi/tapahtumakalenteri ja yhteistyötahojen verkostojen kautta sekä tarvittaessa maksetuilla mainoksilla paikallislehdissä. Yhteenveto hankkeen yleisneuvontatapahtumista on koottu liitteeseen 3.

Kuva 3.3. Vastaava jätevesineuvoja Lauri Sillantie pitämässä neuvontapistettä Pöytä on katettu -kesätapahtumassa Mäntän torilla.

4. KIINTEISTÖKOHTAINEN NEUVONTA

4.1 Toimintamalli

Pirkanmaan haja-apu 2016 –hankkeessa kiinteistökohtainen neuvontatyö toteutettiin aiemmissa hankkeissa hyväksi todetulla ns. nuohoojamallilla. Neuvontahanke aloitettiin neuvottelemalla kuntien kanssa kiinteistökohtaisen neuvonnan tarpeista. Kunnilta pyydettiin osoitetiedot niille viemäriverkoston ulkopuolisille kiinteistöille, joille kunta halusi neuvontakäyntejä kohdistaa. Neuvonta kohdistettiin ensisijaisesti vakituisesti asutuille kiinteistöille.

Ennen neuvontatyön aloittamista jätevesineuvoja piti palaveri kunnan ympäristö- ja rakennusvalvonnan viranomaisten kanssa. Palaverissa käytiin läpi neuvontatyön kulku ja käytettävät dokumentit, neuvontatyön aikataulutus sekä hanke-alueen rajaus ja erityispiirteet. Lisäksi sovittiin neuvontatyön tiedotuskäytännöistä. Kuntaedustajien kanssa käytiin läpi myös kunnan lupakäytännöt ja jätevesijärjestelmiin liittyviä tulkintakysymyksiä.

Varsinainen neuvontakäyntien valmistelu alkoi osoitetiedoston muokkaamisella sekä neuvontakäyntien reitittämisellä ja aikatauluttamisella. Tämän jälkeen asukkaille lähetettiin tiedotekirje neuvontakäynnistä (liite 4). Uuden neuvonta-alueen alkaessa käynnistettiin myös muu tiedotus kuntapalaverissa sovitun tiedotussuunnitelman mukaisesti. Neuvontatyöstä pyrittiin kertomaan monipuolisesti mm. paikallislehdissä ja kuntien verkkosivuilla.

Neuvontakäynnin aluksi tutustuttiin kiinteistön nykyiseen jätevesijärjestelmään. Tiedot kirjattiin tietojenkeruulomakkeeseen (liite 5). Kiinteistökäynnin havaintojen ja asukkaan kertoman perusteella arvioitiin nykyisen jätevesijärjestelmän riittävyttä asetuksen vaatimuksiin nähden.

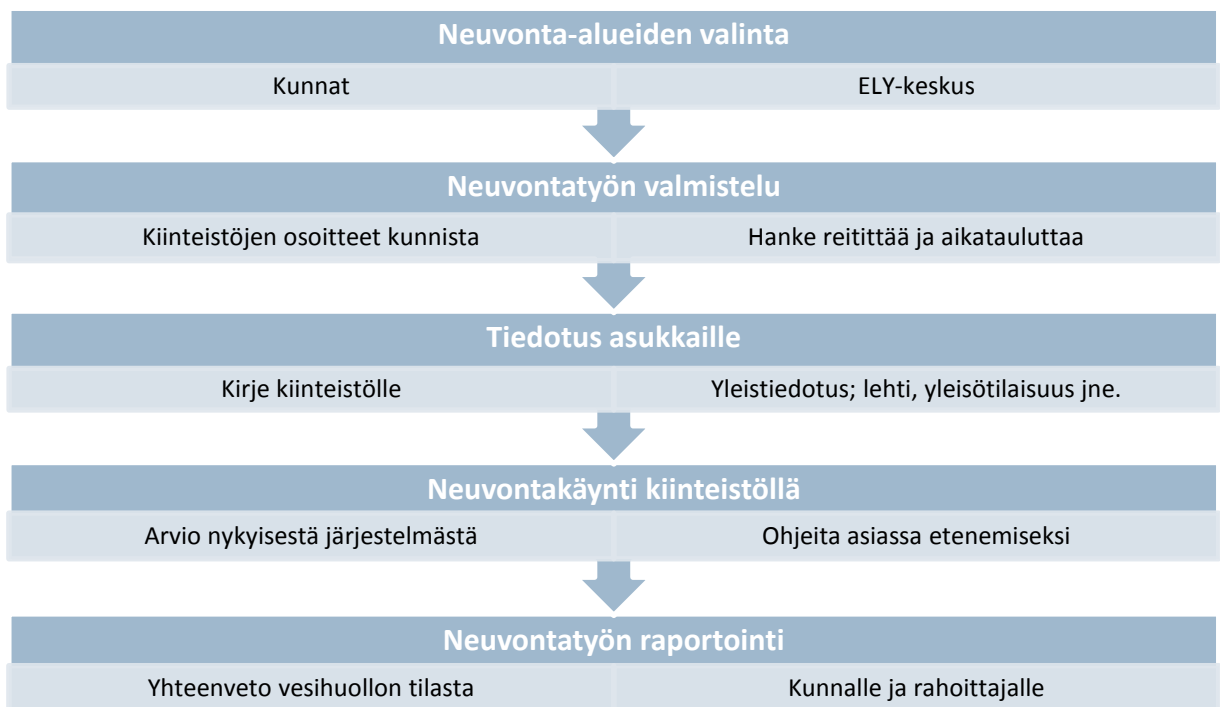
Kuva 4.1. Jätevesineuvoja Antero Uurtamo neuvoo kiinteistönomistajaa kiinteistökäynnillä Hämeenkyrössä.

Tämän jälkeen annettiin ohjeita, miten jätevesijärjestelmän kanssa tulisi jatkossa toimia ja vastattiin asukkaan kysymyksiin. Neuvontakäynnillä jätevesijärjestelmästä jätettiin kiinteistölle kirjallinen arvio (liite 6). Lisäksi jätettiin tarpeen mukaan yleishyödyllisiä esitteitä ja ohjeita sekä tulevasta lakimuutoksesta kertova infolappu (liite 7). Tarvittaessa jätettiin myös lista alueella toimivista jätevesijärjestelmien suunnittelijoista ja saneeraustyön muistilista. Neuvontakäynneillä ei jaettu kaupallista materiaalia.

Neuvontakäynti edellytti asukkaan tai hänen valtuuttamansa henkilön läsnäoloa. Mikäli asukas ei perunut käyntiä ja kiinteistöltä ei tavoitettu ketään, kiinteistölle jätettiin viestilappu ja yleisesite. Viestissä kerrottiin, että neuvoja on käynyt kiinteistöllä ja asukas voi halutessaan varata uuden käyntiajan tai keskustella jätevesiasioista puhelimitse.

Neuvontakäyntien jälkeen neuvojat täyttivät kiinteistökäynnin tiedot Excel-taulukkoon. Vastaava neuvoja hoiti tämän jälkeen neuvontakäyntien tilastoinnin ja yhteenvedon tekemisen.

Neuvontakäyntien jälkeen ko. kunnalle ja Pirkanmaan ELY-keskukselle toimitettiin osoitelistat sekä toteutuneista että peruuntuneista käynneistä. Neuvontakäynneillä asukkailta kysyttiin, saako käynnin tiedot luovuttaa viranomaisille. Vesihuoltotiedot luovutettiin vain niiltä kiinteistöiltä, jotka antoivat siihen luvan.

Kuva 4.2. Yhteenvedo hankkeen käyttämästä kiinteistökohtaisen neuvontatyön toimintamallista.

4.2 Perustietoa neuvontakäynneistä

Jätevesineuvontakäynnit suunnattiin kuntien osoittamille alueille. Neuvontakäyntiä tarjottiin asukkailla kirjeitse. Neuvontakäyntejä tehtiin vuonna 2016 Lempäälässä, Ikaalisissa, Tampereella, Hämeenkyrössä, Ylöjärvellä, Nokialla, Valkeakoskella ja Vesilahdella. Käyntiä tarjottiin 764 kiinteistölle, joista 392 kiinteistöä otti neuvontakäynnin vastaan. Hankkeen rahoituspäätöksen mukainen neuvontakäyntitavoite, 350 käyntiä, ylitettiin. Neuvontakäyntien jakautuminen kunnittain on taulukoitu alla (Kuva 4.3). Vuoden 2016 neuvontakäyntien alueellinen sijoittuminen suhteessa aiempien vuosien neuvontakäynteihin on esitetty kartalla liitteessä 8.

Kunta	Tarjottu	Toteutunut	Peruttu	Toteuma %
Lempäälä	47	29	18	62
Ikaalinen	260	144	116	55
Tampere	12	3	9	25
Hämeenkyrö	130	71	59	55
Ylöjärvi	9	4	5	44
Nokia	146	63	83	43
Valkeakoski	68	28	40	41
Vesilahti	92	50	42	54
	764	392	372	51

Kuva 4.3. Yhteenveto vuoden 2016 jätevesineuvontakäynneistä kunnittain.

Neuvontakäyntien toteuma vaihteli kunnittain 25–62 prosentin välillä ollen keskimäärin 51 prosenttia. Toteutumatta jääneistä käynneistä noin puolessa tapauksista (184 kpl) kiinteistöltä ei tavoitettu ketään, vaikka käyntiä ei oltu etukäteen peruttu. Neuvontakäynnin perumisen yhteydessä 54 kiinteistöä sai neuvontaa puhelimesta tai sähköpostilla. Neuvontakäynnin peruneet mainitsivat usein syyksi jo kunnostetun jätevesijärjestelmän.

Toteumaprosentti oli selkeästi pienempi kuin neuvontatyön alkaessa nykyisellä toimintamallilla vuonna 2012, jolloin yli 70 prosenttia asukkaista otti neuvonnan vastaan. Tämän vuoden hanke oli kuitenkin käyntimäärältään huomattavasti pienempi, minkä takia vertailu vuosien välillä ei ole yksiselitteistä. Osa neuvonta-alueista oli myös pieniä tai hajanaisia, mikä on todennäköisesti hieman pienentänyt toteumaa. Vuosittaiset käyntimäärät ja toteumat on tilastoitu alla olevassa taulukossa (Kuva 4.4).

Vuosi	Tarjottu	Toteutunut	Peruttu	Toteuma %
2016	764	392	372	51
2015	1783	994	789	58
2014	1357	885	472	65
2013	1103	762	341	69
2012	1870	1331	539	71
	6877	4364	2513	63

Kuva 4.4. Yhteenveto jätevesineuvontakäynneistä Pirkanmaan ELY-keskuksen rahoittamissa neuvontahankkeissa. Taulukosta puuttuu Maaseuturahaston hankkeissa vuosina 2010–12 tehdyt 417 neuvontakäyntiä.

Käydyistä kiinteistöistä 95 prosenttia (371 kpl) oli vakituisesti asuttuja. Vakituista asunnoista ranta-alueella (alle 100 m rannasta) sijaitsi 50 kpl, pohjavesialueella 36 kpl ja tiheästi asutulla alueella (naapuriiin alle 100 m) 93 kpl. Ranta- ja pohjavesialueille kohdistui suhteellisesti hieman enemmän käyn- tejä kuin aikaisempina vuosia. Asukkaita vakituisesti asutuilla kiinteistöillä asui keskimäärin 2,3.

Loma-asunnoille tehtiin yhteensä 15 neuvontakäyntiä. Näistä 12 oli vesivessallisia ja muutenkin hyvin varusteltuja ja kolmessa oli kuivakäymälä ja vedenkäyttö oli vähäistä. Lisäksi neuvottiin viisi tällä het- kellä satunnaisessa käytössä tai tyhjillään olevaa kiinteistöä ja yksi maitotila.

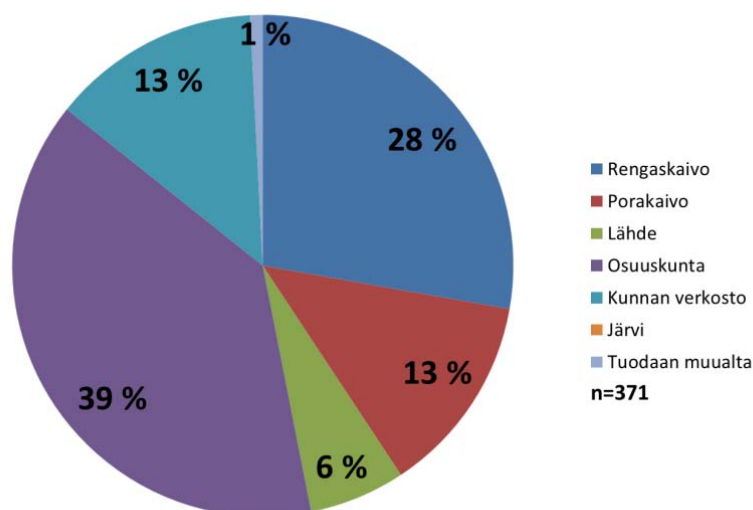
35 prosenttia (131 kpl) vakituisesti asutuista kiinteistöistä kielsi neuvontakäynnillä kerättyjen tietojen luovuttamisen viranomaisille. Tietojen luovutuksen kieltäminen ei yleensä liittynyt neuvojan anta- maan arvioon, vaan syyt olivat enemmänkin henkilökohtaisia ja liittyivät usein asukkaan asenteeseen kunnan toimintaa tai yleisesti asiaa kohtaan. Jos kiinteistönomistaja ei itse ollut paikalla neuvonta- käynnillä tai neuvoja ei muistanut kysyä tietojen luovutuslupaa, tietojen luovuttaminen kirjattiin kiel- letyksi. Osassa perikunnan omistamista kiinteistöistä tietojen luovuttaminen kiellettiin, koska kaikki perikunnan edustajat eivät olleet paikalla.

Tämän raportin tarkasteluissa käsitellään pääasiassa vakituista asuntoja, koska muiden kuin vakituis- ten asuinkiinteistöjen osalta tarkastelujen tekeminen ei pienen käyntimäärän takia ollut mielekäästä.

4.3 Kiinteistöjen vesihuoltojärjestelmät

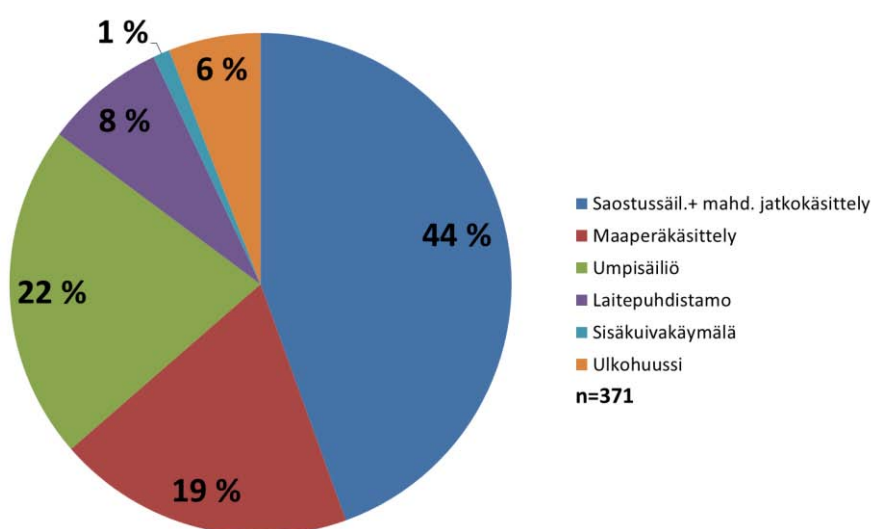
Kiinteistökäynnillä kysyttiin talousveden hankinnasta sekä kiinteistön nykyisestä jätevesien käsittelys- tä ja siihen mahdollisesti suunnitelluista parannuksista. Edellisiin vuosiin verrattuna vuoden 2016 kiinteistökohtaisen neuvonnan määrä oli selkeästi pienempi ja toteumaprosentti alhaisempi, minkä vuoksi aineiston luotettavuus yleiskuvan antajana on edellisiä vuosia heikompi.

41 prosenttia vakituisesti asutuista kiinteistöistä sai juomavetensä pora- tai rengaskaivosta (Kuva 4.5). Osuuskunnan tai kunnan vesijohtoverkoston oli liittynyt hieman yli puolet kiinteistöistä. Kuusi prosenttia kiinteistöistä otti juomavetensä lähteestä ja kolmelle kiinteistölle juomavesi tuotiin jostain muualta. Osa kiinteistönomistajista kertoi ottavansa juomaveden ja pesuveden eri paikoista, mutta neuvotat kirjasiivat ainoastaan juomaveden lähteen.

Kuva 4.5. Vakituisten asuinkiinteistöjen juomaveden hankintatapa.

Vakituista asunnoista 165 kiinteistöllä (44 %) vessavedet käsiteltiin pelkästään saostussäiliöissä tai vaihtoehtoisesti saostussäiliöiden perässä oli jokin käsittely, joka ei ollut puhdistusteholtaan riittävä (Kuva 4.6). Saostussäiliöiden perässä oli esim. imeytyskaivo tai salaojaputkella toteutettu puutteellinen imeytys. Nykyvaatimusten mukaisia imeytys- ja suodatuskenttiä vessavesille oli 19 prosentilla (71 kpl) kiinteistöistä. Umpisäiliö oli 22 prosentilla (80 kpl) ja laitepuhdistamo kahdeksalla prosentilla (29 kpl) kiinteistöistä. Umpisäiliöjärjestelmistä 18 kpl oli sellaisia, joihin johdettiin kiinteistön kaikki jätevedet. Loppuihin johdettiin vain kiinteistön vessavedet ja pesuvesille oli erillinen käsittely. Umpisäiliöistä 26 kpl sijaitsi ranta-alueella (alle 100 m rannasta) ja 15 kpl pohjavesialueella. Vakituista asunnoista 7 prosentilla (26 kpl) ei ollut vesivessaa. Näistä neljällä kiinteistöllä oli käytössä sisäkuivakäymälä. Ulkokuuussilla vakituisesti asutuista kiinteistöistä noin puolet oli vedenkäytöltään vähäisiä ja loputkin kiinteistöt pääasiassa melko vaatimattomasti varusteltuja.

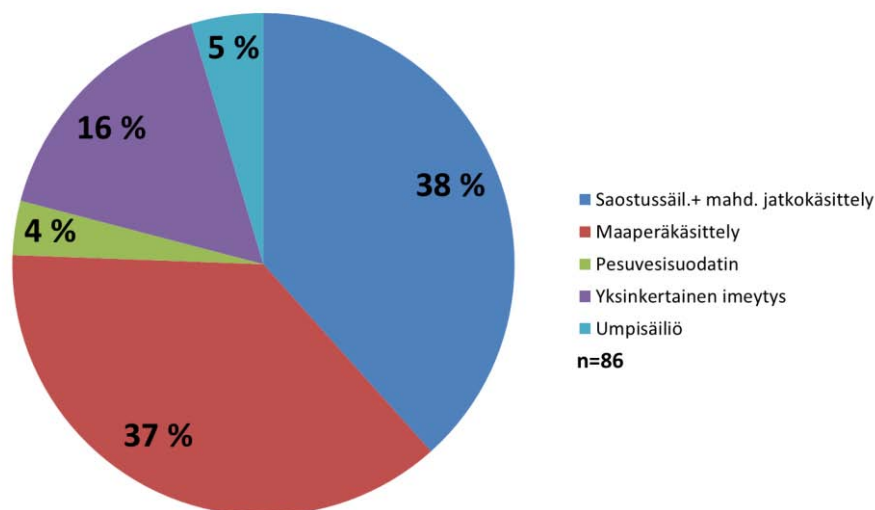

Kuva 4.6. Vakituisten asuinkiinteistöjen nykyiset vessavesijärjestelmät. Kaaviossa on mukana kaikkien vesien yhteiskäsittelyjärjestelmät ja erillisviemäröidyistä järjestelmistä vessavesien osuus sekä kuivakäymälät.

Vakituisten asuntojen vessavesijärjestelmistä reilu neljäsosa oli rakennettu 2010- tai 2000-luvuilla. 1990-luvulla oli rakennettu 17 prosenttia järjestelmistä ja viidesosa 1980-luvulla. Loput järjestelmistä olivat tätä vanhempia tai kiinteistöillä ei ollut käytössä vessivessaa. Neuvojat ovat kirjanneet järjestelmän vanhimman osan iän. Myöhemmin tehdyt remontit tai esimerkiksi maaperäkäsittelyn uusiminen eivät näy tässä tilastossa.

Vakituisten asuntojen pesuvedet käsiteltiin valtaosin (76 %) samassa järjestelmässä vessavesien kanssa. Pelkästään pesuvesien puhdistukseen rakennettuja käsittelyjärjestelmiä oli 86 kpl (Kuva 4.7). Lisäksi 12 kiinteistöllä pesuvesien määrä oli vähäinen ja ei talousjätevesiasetuksen mukaisesti vaadi varsinaista käsittelyjärjestelmää. Yleisimmin pesuvedet käsiteltiin pelkästään saostussäiliöissä tai niiden perässä oli jonkinlainen maaperäkäsittely. Näistä järjestelmistä nykyvaatimuksiin riittämättömiä oli 38 prosenttia ja nykymuotoisia maaperäkäsittelyjä 37 prosenttia. Kolmella kiinteistöllä oli harmaavesisuodatin ja neljällä harmaille vesille oma umpisäiliö. Lopuilla kiinteistöillä oli käytössä riittämätön yksinkertainen imeytys, kuten imeytyskaivo.

Vakituisten asuntojen pelkkien pesuvesien järjestelmistä reilu kolmasosa (38 %) oli rakennettu 2010- ja 2000-luvuilla. 1990- ja 1980-luvulla rakennettuja järjestelmiä oli puolet neuvontakäynneillä arvioituista järjestelmistä. Loput järjestelmistä olivat tätä vanhempia.

Kuva 4.7. Vakituisten asuinkiinteistöjen nykyiset pelkkien pesuvesien käsittelyjärjestelmät. Kaaviossa ei ole mukana vähäisten pesuvesimäärien järjestelmät (12 kpl).

Erytysalueet erosivat jätevesijärjestelmien osalta jonkin verran muista alueista. Melko usein asukkaat eivät kuitenkaan joko tiedäneet asuvansa erityisalueella tai ainakaan he eivät tiedäneet, että sillä olisi vaikutusta jätevesien käsittelyn vaatimuksiin. Pohjavesialueiden kiinteistöillä oli suhteessa hiukan enemmän vessavesien umpisäiliötä kuin pohjavesialueiden ulkopuolella. Ranta-alueilla yleisin vessavesien käsittelyjärjestelmä oli umpisäiliö, joka oli yli puolella (26 kpl) kiinteistöistä.

Erytysalueille tehtyjen neuvontakäyntien määrä oli kuitenkin niin pieni, ettei varsinaista tilastollista eroa alueiden välillä voi todeta. Rannan läheisyys näytti vaikuttavan eniten niillä kiinteistöillä, joiden tontti päättyi järveen. Pienvesiä asukkaat eivät aina tiedäneet tai mieltäneet vesistöksi. Kiinteistön

sijaintipaikalla ei ollut merkittävää vaikutusta asukkaan suhtautumisessa jätevesienkäsittelyn tärkeyteen.

4.4 Lietteiden tyhjennys

Asukkaat tyhjennyttivät vessavesiä sisältäviä jätevesisäiliöitä yleensä kerran (41 %) tai kahdesti (27 %) vuodessa. Tätä harvemmin tyhjennytettiin kahdeksan prosenttia säiliöistä. Useammin kuin kaksi kertaa vuodessa säiliöt tyhjennytettiin 17 prosenttia kiinteistöistä. Näistä valtaosa oli umpisäiliöitä. Muita syitä keskimääräistä tiheämpään tyhjentämiseen olivat esim. laitepuhdistamo, jossa on itse vaihdettava lietepussi tai tukkeutumassa oleva järjestelmä, jota padotuksen takia täytyi tyhjentää useammin. Muutamat kiinteistönomistajat myös ajattelivat huonokuntoisen järjestelmän toimivan paremmin tiheämmällä tyhjennysvälillä, vaikka akuuttia tukkeutumista ei olisi ollut. Jos lietteet tyhjennettiin itse omalle pellolle, tapahtui tyhjennys myös keskimääräistä useammin. Pesuvesijärjestelmien säiliöitä tyhjennettiin pääasiassa harvemmin kuin muita säiliöitä tai niitä ei aina tyhjennetty ollenkaan.

Umpisäiliöiden tyhjennystiheys ei täysin korreloinut kiinteistön asukasmäärään tai säiliön kokoon. Lähes puolet umpisäiliöistä tyhjennettiin vain 1-2 kertaa vuodessa. Vedenkäytössä on kuitenkin isoja eroja ihmisten välillä ja neuvojat arvioivatkin vedenkäytön olevan todella pientä erityisesti monilla ikääntyneiden asukkaiden kiinteistöillä. Lisäksi pihasaunojen ja erillisten kuivakäymälöiden käyttö vähensi päärakennuksen jätevesimäärää joillakin kiinteistöillä. Todennäköisesti kaikki umpisäiliöt eivät kuitenkaan olleet täysin tiiviitä ja neuvojat ohjeistivatkin asukkaita, miten tiiveyttä voi tutkia.

Vessavesiä sisältävät saostus- ja umpisäiliölietteet tyhjennettiin pääosin (74 %) jätevedenpuhdistamolle. 17 prosentilla (62 kpl) kiinteistöistä lietteet levitettiin peltoon. Jotkut kiinteistönomistajista tyhjentää kesäaikaan säiliöt itse pellolle ja talviaikaan tyhjennyttää lietteet loka-autolla puhdistamolle. Yhdeksällä prosentilla (33 kpl) kiinteistöistä ei ollut varsinaisia tyhjennettäviä saostussäiliöitä, vaan esim. ainoastaan kuivakäymälä tai laitepuhdistamon lietepussi joka vaihdetaan itse.

Pelkkien pesuvesien käsittelyjärjestelmien lietteistä 71 prosenttia (69 kpl) vietiin jätevedenpuhdistamolle ja neljällä kiinteistöllä ne levitettiin peltoon. Neljä asukasta suoritti pesuvesijärjestelmän tyhjennyksen omatoimisesti jotenkin muuten kuin peltolevityksenä. 21 prosentissa (21 kpl) kiinteistöistä pesuvesijärjestelmän lietteitä ei tyhjennetty lainkaan tai pesuvesille ei ollut varsinaista käsittelyjärjestelmää. Kymmenellä em. tapauksista oli kyse vaatimattomasti varustelluista kiinteistöistä.

Tyhjennyskäytännöt vaihtelivat kunnittain ja kylittäin. Toisilla alueilla toimivia maatiloja on enää muutama ja kiinteistöjen lietteet tyhjennetäänkin pääasiassa loka-autolla jätevedenpuhdistamolle. Maatalousvaltaisilla alueilla taas lietteiden tyhjentäminen pellolle on edelleen yleistä. Näillä alueilla tyhjennetään pääosin omat ja mahdollisesti lähinaapurin lietteet. Neuvojat myös kertoivat lietteiden tyhjennyskäytäntöihin tulossa olevista muutoksista. Suuressa osassa Pirkanmaata lietteiden tyhjennys tilataan vuoden 2017 alusta alkaen Pirkanmaan Jätehuolto Oy:ltä. Kiinteistönomistajien tietämys lietteen peltolevityksen sallittavuudesta ja käsittelyehdoista vaihteli suuresti. Osa itse tyhjentävistä oli tehnyt lietteille kalkkistabiloinnin sekä ilmoituksen jätehuoltoviranomaiselle, mutta osalle nämä vaaditut toimenpiteet tulivat neuvontakäynnillä yllätyksenä. Neuvojat jakoivat lietteiden kalkkistabilointiohjetta ja lietteiden omatoimisen tyhjentämisen ilmoitusta tarpeen mukaan. Yhteensä

51 (14 %) kiinteistönomistajaa ilmaisi kiinnostuksen lietteiden omatoimiseen tyhjentämiseen ja käsittelyyn jatkossa. Näistä 30 kiinteistöllä oli siihen tarvittava kalusto ja levitykseen soveltuvaa peltoa.

4.5 Jätevesijärjestelmien uusimistarve ja remontointisuunnitelmat

4.5.1. Neuvojen arvio jätevesijärjestelmien uusimistarpeesta

Kiinteistöjen jätevesijärjestelmät arvioitiin kolmiportaisen luokituksen avulla joko toimiviksi, pieniä kunnostustoimia vaativiksi tai kokonaan uusittaviksi. Lisäksi kirjattiin erikseen kiinteistöt, joiden vedenkäyttö oli vähäistä ja kiinteistöt, jotka olivat ympäristönsuojelulain tarkoittaman ikävapautuksen piirissä. Myös ikävapautettujen kiinteistöjen jätevesijärjestelmä arvioitiin. Luokittelukriteerit on listattu liitteessä 9. Arviointi perustui jätevesijärjestelmän pintapuoliseen tarkasteluun ja kiinteistönomistajan kertomaan.

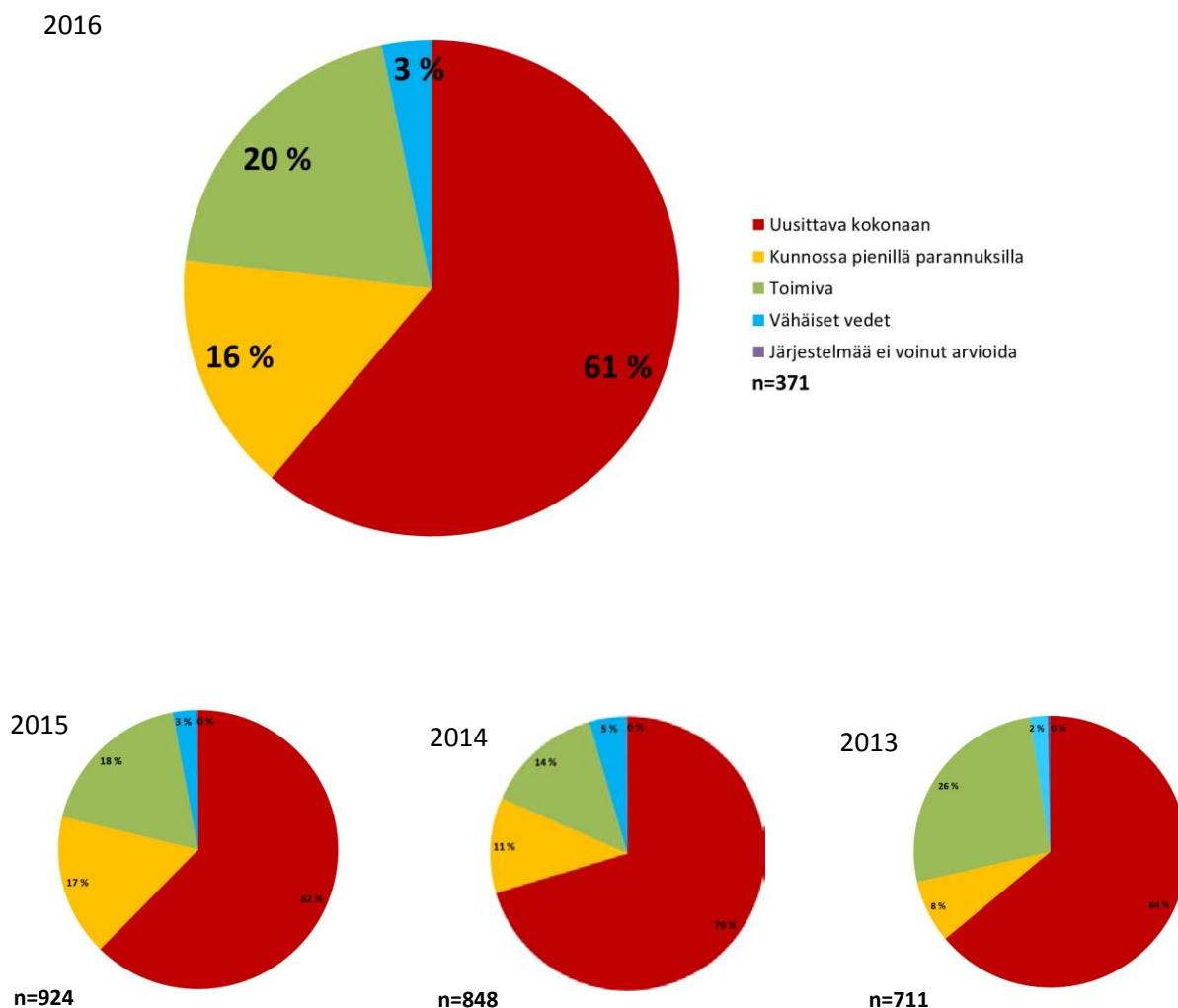
Jätevesineuvontakäynneillä todettiin, että 61 prosenttia vakituisten asuntojen 371 arvioidusta jätevesijärjestelmästä vaatii isoa saneerausta (Kuva 4.8). 16 prosenttia kiinteistöistä selviää pienillä järjestelmän parannustoimilla ja 20 prosentilla järjestelmä on jo nykyisellään kunnossa. Vähäisen vedenkäytön piiriin kuului kolme prosenttia arvioiduista järjestelmistä.

Kokonaan uusittavaksi arvioitujen jätevesijärjestelmien määrä oli tässä hankkeessa lähes sama kuin vuonna 2015, mutta hieman pienempi kuin sitä aiemmin. Myös pieniä parannustoimia vaativien ja täysin kunnossa olevien järjestelmien osuudet olivat viime vuoden kaltaisia. Neuvonta on kuitenkin jakautunut vuosittain eri alueille ja vuonna 2016 tehtiin aikaisempia vuosia vähemmän neuvontakäyntejä, minkä takia arviota ei voi suoraan yleistää koskemaan koko Pirkanmaata.

Kokonaan uusimista vaativat järjestelmät olivat pääosin vanhoja, kahden tai kolmen saostussäiliön järjestelmiä tai vanhoja ja puutteellisia imeytysjärjestelmiä.

”Kunnossa pienillä parannuksilla” luokittelussa valtarehjänä olivat umpisäiliöt, joista puuttui ylitäytönhälytin. Muut pienet korjaustoimenpiteet olivat mm. saostussäiliöiden t-haarojen kunnostus tai lisäys, säiliöiden kansien uusiminen ja maaperäkäsittelyn ilmanvaihdon parantaminen.

Toimiviksi arvioidut järjestelmät oli pääsääntöisesti rakennettu 2010- ja 2000-luvuilla (89 %). Loput 11 prosenttia oli rakennettu ennen 2000-lukua. Näissäkin järjestelmissä oli usein tehty parannustöitä, kuten maaperäkäsittelyn uusiminen, alkuperäisen rakennusvuoden jälkeen. Neuvojat ovat kirjanneet järjestelmän vanhimman osan iän. Neuvojan arvio perustuu järjestelmän silmämääräiseen rakenteiden arvioon ja asukkaan kertomaan. Järjestelmän todellisen puhdistustehokkuuden mittaaminen ei ole neuvontakäynnillä mahdollista. Myös useiden rakenteellisesti kunnossa olevien järjestelmien käytössä ja huollossa havaittiin neuvontakäynnin aikana puutteita.

Kuva 4.8. Neuvojen arvio tarkastettujen vakituisesti asuttujen kiinteistöjen jätevesijärjestelmien saneeraustarpeesta vuosien 2013–2016 neuvontahankkeissa.

Valtaosa (273 kpl) tarkastetuista kiinteistöistä johti vessa- ja pesuvedet samaan järjestelmään. Näillä yhden jätevesijärjestelmän kiinteistöillä kokonaan uusittavien jätevesijärjestelmien osuus oli 65 prosenttia ja kunnossa olevien järjestelmien osuus 23 prosenttia.

Erillisviemäröidyillä kiinteistöillä (98 kpl) saneeraustarve muodostui yleensä pesuvesijärjestelmän perusteella ja lähes kaikki vessavesien umpisäiliöt onkin arvioitu joko toimiviksi tai pientä kunnostusta vaativiksi. Umpisäiliön tiiveyden tutkiminen neuvontakäynnillä ei ole mahdollista, mutta neuvot ohjeistivat asukkaita miten tiiveyttä voi itse tutkia. Vain harvassa umpisäiliössä oli ylitäytön hälytin, joten suurin osa umpisäiliöistä on arvioitu pieniä parannuksia vaativiksi.

Pesuvesien käsittelyjärjestelmistä 52 prosenttia vaatii kokonaan uusimista ja 8 prosenttia pieniä parannuksia. Neuvojen arvio erillisviemäröityjen kiinteistöjen jätevesijärjestelmien saneeraustarpeesta on esitetty liitteessä 10.

Pohjavesialueilla kokonaan uusittavien järjestelmien osuus oli hieman suurempi, 75 % (27 kpl), verrattuna muihin alueisiin. Sen sijaan ranta-alueilla vain 46 % (23 kpl) järjestelmistä vaati kokonaan uusimista. Korkeasti varustelluilla vapaa-ajan asunnoilla oli pääosin vakituista asumista vastaavat

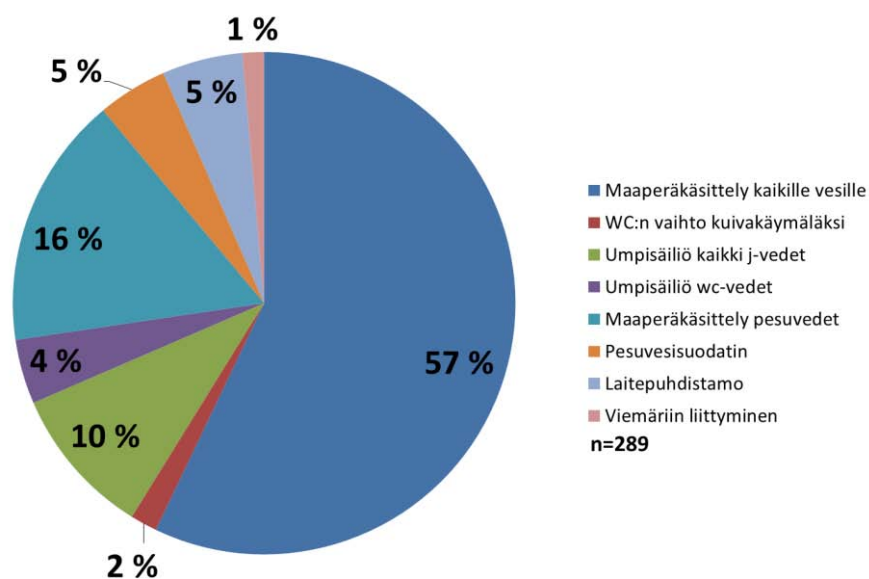
järjestelmät ja saneeraustarve. Neuvontakäyntien arviot luokiteltiin myös SYKE:n arviointipohjan mukaisesti. Luokittelu on esitetty liitteessä 11.

Kaikista arvioiduista vakituisten asuinkiinteistöjen jätevesijärjestelmistä lähes puolet (170 kpl) oli rakennettu 1990-luvulla tai sen jälkeen. Tämän ikäisistä, kaikkien vesien yhteiskäsittelyjärjestelmistä, vain puolet (63 kpl) ja erillisviemäroidyistä järjestelmistä ainoastaan viidesosa (10 kpl) arvioitiin neuvontakäynnillä täysin toimiviksi. Saneeraustarvetta on siis paljon myös uudemmissa järjestelmissä.

4.5.2. Neuvojen järjestelmien kunnostussuositukset

Neuvontakäynnillä neuvoja antoi arvion nykyisen jätevesijärjestelmän toimivuudesta ja tarvittaessa suosituksia parannustoimista. Lisäksi usein keskusteltiin lainsäädäntöön suunnitelluista muutoksista ja niiden vaikutuksista kiinteistöllä. Suositellut toimenpiteet olivat sekä koko järjestelmän saneerausta koskevia että pieniä parannuksia nykyiseen järjestelmään.

Eniten jätevesijärjestelmän uusimista vaativille kiinteistöille suositeltiin maaperäkäsittelyjärjestelmien rakentamista (Kuva 4.9). 57 prosenttia suosituksista koski maaperäkäsittelyn rakentamista kaikille jätevesille ja 16 prosenttia puolestaan maaperäkäsittelyä pesuvesien puhdistamiseen. Umpisäiliötä vessavesille suositeltiin 4 prosentille ja kaikkien vesien umpisäiliötä 10 prosentille. Kaikkien vesien umpisäiliöitä on suositeltu pääosin pohjavesialueiden kiinteistöille ja pienten talouksien melko vähäiseen vedenkäyttöön. Viidelle prosentille suositeltiin laitepuhdistamoja. Myös pesuvesisuodatinta ehdotettiin viidelle prosentille kohteista. Lisäksi viidelle kiinteistölle on suositeltu vesivessan vaihtamista kuivakäymäläksi ja neljälle liittymistä kunnalliseen tai osuuskunnan viemäriin. Samalle kiinteistölle on voitu suositella yhtä tai useampaa eri järjestelmävaihtoehtoa. Suositusten osuudet erosivat jonkin verran aikaisemmista vuosista. Eri neuvonta-alueiden erityispiirteet, kuten maaperä ja paikalliset määräykset vaikuttavat neuvojan suosituksiin. Lisäksi erityisalueille osuvien kiinteistöjen määrä vaikuttaa esim. umpisäiliö- ja kaksoisviemärisuosituksiin merkittävästi.

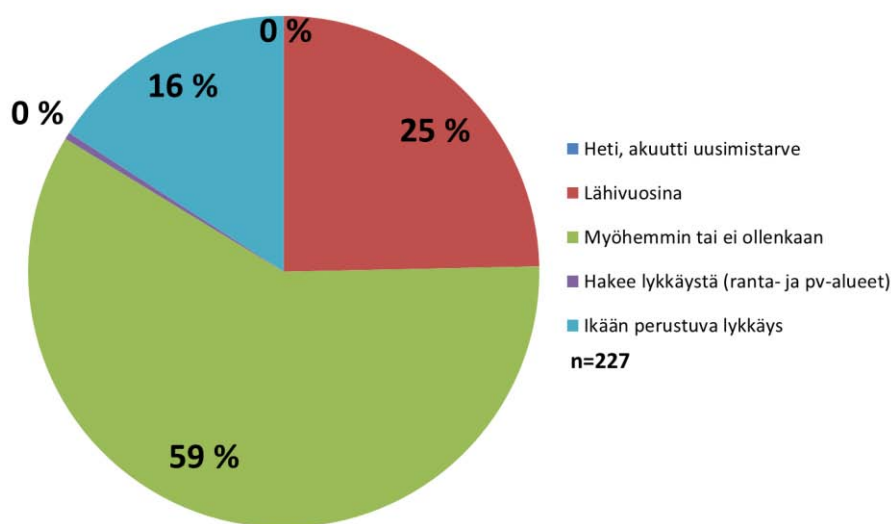

Kuva 4.9. Neuvojen järjestelmäsuositukset jätevesijärjestelmän uusimistarpeessa oleville vakituksille asunnoille. Samalle kiinteistölle on voitu suositella yhtä tai useampaa eri järjestelmävaihtoehtoa.

Pienistä korjaustoimenpiteistä useimmiten jouduttiin huomauttamaan umpisäiliön ylitäyttöhälytysten puuttumisesta. Maaperäkäsittelyjärjestelmien yleisimmät puutteet liittyivät järjestelmän tuuletuksen parantamiseen sekä säiliöiden kansien ja t-haarojen kuntoon. Toimivaksi arvioitujen maaperäkäsittelyjärjestelmien yhteydessä keskusteltiin järjestelmän säännöllisen tyhjennyksen tarpeellisuudesta sekä mm. suodatuskentän toiminnan tarkkailusta. Vanhempien järjestelmien yhteydessä keskusteltiin mahdollisista uusimiseen viittaavista oireista, kuten säiliöiden padotuksesta, jatkuvasta voimakkaasta hajusta tai jätevesien purkautumisesta väärään paikkaan. Laitepuhdistamoiden osalta keskusteltiin säännöllisten hoitotoimien suorittamisesta sekä lietteen laskeutuvuuskokeen ja poistuvan jäteveden tarkkailun tarpeellisuudesta. Lisäksi käynneillä keskusteltiin mm. kuivakäymälän pohjarakenteiden tiiveydestä sekä jätteiden jatkokompostoinnista.

4.5.3. Arvio jätevesiremonttien toteutusajasta

Jätevesineuvontakäynnin lopuksi asukkaita pyydettiin arvioimaan, milloin he aikovat toteuttaa neuvontakäynnillä tarpeelliseksi todetun jätevesijärjestelmän saneerauksen. Lähivuosina kunnostustoimet ilmoitti aikovansa toteuttaa 25 prosenttia asukkaista ja 59 prosenttia ilmoitti tekevänsä saneerauksen myöhemmin tai ei ollenkaan (Kuva 4.10). Lisäksi yksi ranta-alueen asukas ilmoitti aikovansa hakea kunnasta lykkäystä. Neuvonnan kanssa samaan aikaan käynnissä ollut lainsäädännön muutos näkyi kiinteistökäynneillä asukkaiden hiipuvana kiinnostuksena jätevesijärjestelmien uusimista kohtaan. Siirtymäajan poistumisen myötä lykkääntyisi monen asukkaan jätevesiremontti todennäköisesti ainakin vuosilla eteenpäin tai jäisi kokonaan tekemättä.

Kuva 4.10. Vakituisten asukkaiden arvio järjestelmän uusimisen ajankohdasta.

Kiinteistökäynneillä keskusteltiin myös automaattisen ikävapautuksen edellytyksistä. Asukkailla oli vääriä ja puutteellisia tietoja asiasta ja kaikkien kiinteistöjen osalta ikävapautuksen edellytyksiä ei saatu varmuudella selvitettyä. Erityisesti perikunnille ikävapautuksen saamisen edellytykset olivat epäselvät. Varmuudella ikävapautuksen edellytykset täyttyivät 12 prosentilla (46 kpl) kaikista kiinteistöistä. Ikävapautukseen oikeutettujen kiinteistöjen jätevesijärjestelmät arvioitiin samalla tavalla kuin

muidenkin kiinteistöjen. Neuvojen arvioiden mukaan vain kahdella ikävapautetulla kiinteistöllä jätevesijärjestelmä oli täysin kunnossa ja näistäkin toinen oli vähäisen vedenkäytön kiinteistö.

5. PALAUTE

Palautetta neuvontatyön onnistumisesta ja vaikutuksista kerättiin joulukuussa puhelinkyselyllä kunnilta ja jätevesijärjestelmien suunnittelijoilta. Osassa kunnista neuvontatyö oli päättynyt vasta marraskuussa, jolloin saatu palaute kuvasti lähinnä neuvonnan myötä akuutisti heränneitä kysymyksiä ja aiempien vuosien neuvontatoimia. Asukkaiden yhteydenottojen kytkeminen suoraan neuvontaan on myös haastavaa ja kuvastaakin enemmän alan yleistä tilannetta. Palautetta ei kerätty suoraan asukkailta, koska neuvontamäärä oli aikaisempia vuosia pienempi ja vuonna 2014 oli toteutettu laaja asukaskysely.

Kunnilta kysyttiin sekä jätevesiin liittyvien yhteydenottojen että jätevesijärjestelmien saneeraukseen haettavien toimenpidelupien määrän muutosta verrattuna aiempiin vuosiin. Kiinteistökohtaista neuvontaa oli vuonna 2016 kahdeksassa ja yleisneuvontatilaisuus 18 Pirkanmaan kunnassa. Palautetta kysyttiin kaikista Pirkanmaan kunnista. Palautetta saatiin yhteensä 19 kunnasta. Kolmessa kunnassa yhteydenottojen määrässä oli ollut lievää nousua aiempaan verrattuna. Sen sijaan 16 kuntaa ilmoitti, ettei yhteydenottojen määrässä ollut muutosta aiempaan. Tyypillisesti yhteydenotot olivat tulleet asukkailta, joita neuvoja oli ohjeistanut vielä varmistamaan kunnan tulkinnan käsittelyvaatimuksista. Lisäksi muutama asukas oli muussa yhteydessä maininnut neuvojan käyneen joko tänä vuonna tai aiemmin. Kaikki 19 tavoitettua kuntaa ilmoittivat, että jätevesijärjestelmän rakentamisen lupia oli haettu saman verran tai vähemmän kuin aiemmin. Yleensä jätevesijärjestelmän rakennustoimenpiteet olivatkin uudisrakentamiseen tai mittavaan peruskorjaukseen liittyviä.

Palautetta kerättiin myös niiltä suunnittelijoilta, joiden yhteystietoja hanke on neuvontakäynneillä asukkaille jakanut. Suunnittelijoita tavoitettiin 19. Noin puolet suunnittelijoista kertoi yhteydenottojen ja suunnitelmatilauksen määrän pysyneen suunnilleen edellisvuotisella tasolla ja puolet töiden vähentyneen selkeästi. Lisäksi jo edellisvuonna valtaosa suunnittelijoista ilmoitti töiden määrän tipuneen paljon. Muutama suunnittelija kertoi sekä yhteydenottojen, tarjouspyyntöjen että suunnitelmien määrässä olleen lievää nousua aikaisempaan. Useat suunnittelijat myös kertoivat että suunnittelutyöt olivat olleet pääasiassa uudisrakentamiseen liittyviä. Suunnittelijat pitivät neuvontatyötä hyvänä ja tarpeellisena, mutta olivat turhautuneita lainsäädännön toistuvaan muuttamiseen. Useampi suunnittelija arveli, että ilman neuvontatyötä suunnittelutöiden kysyntä olisi voinut olla vieläkin vähäisempää.

6. KOKEMUKSET

Vuoden 2016 neuvonnassa näkyi edellisvuosia enemmän asukkaiden epätietoisuus tulevista vaatimuksista sekä eräänlainen kyllästyminen jätevesikeskusteluun. Neuvontaa myös leimasi meneillään oleva lakimuutos, josta keskusteltiin lähes jokaisella kiinteistöllä. Neuvojen kokemusten perusteella asukkailla oli vaihtelevaa tietoutta muutoksesta. Monet ajattelevat tulevien muutosten koskevan myös järjestelmävaatimuksia eikä ainoastaan järjestelmän uusimisen ajankohtaa. Tämän epätietoi-

suuden ja lainsäädännön toistuvasti muuttuvien aikataulujen takia osa jo aikaisemmin kaavailuista järjestelmäuudistuksista oli jäänyt kiinteistöillä tekemättä. Valtaosa neuvontakäynneillä arvioituista alle kymmenen vuotta vanhoista järjestelmistä olikin uudisrakentamisen tai muun mittavan kiinteistön korjauksen yhteydessä rakennettuja jätevesijärjestelmiä.

Asukkaat suhtautuivat neuvontatyöhön ja neuvojiin pääsääntöisesti positiivisesti. Asukkaat pitivät tärkeänä neuvonnan maksuttomuutta ja puolueettomuutta. Monella kiinteistönomistajalle neuvontakäynti vahvisti omia ajatuksia siitä, miten jätevesijärjestelmän saneeraus kannattaisi toteuttaa. Lisäksi asukkaille oli joskus epäselvää, mistä tulisi lähteä liikkeelle ja siltä osin neuvonta selkeytti asioita.

Yleisneuvontatapahtumissa tavoitettiin sekä varta vasten neuvojaa tapaamaan tulleet kiinteistönomistajat että muuten esimerkiksi kesätapahtumaan osallistuneita kuntalaisia ja mökkiläisiä. Neuvontapisteillä esitetyt kysymykset vaihtelivat hyvinkin tarkoista järjestelmäkysymyksistä yleisen tason keskusteluun lainsäädännöstä ja jätevesien käsittelystä. Neuvontapisteillä käyneet kiinteistönomistajat pitivät puolueettoman neuvonnan saatavuutta hyvänä palveluna ja neuvonta oli pääosin mielekästä. Neuvontapisteiden välillä oli kuitenkin suurta hajontaa kävijämäärissä ja esimerkiksi huonon sään tai ständin sijainnin takia muutamilla pisteillä kävi vain joitakin asiasta kiinnostuneita. Neuvontamäärä ei myöskään ollut suoraan verrannollinen tapahtuman kävijämäärään, sillä isommissa tapahtumissa neuvontapiste saattoi helposti jäädä muun markkinatoiminnan jalkoihin.

Lisäksi jätevesijärjestelmän saneerauksen luvanvaraisuus tuli edelleen osalle yllätyksenä. Myös ikävapautuksen suhteen asukkailla oli monenlaisia käsityksiä. Edellisten vuosien tapaan, kiinteistökohtaisten neuvontakäyntien tarpeellisuus havaittiin myös järjestelmän jo uusineilla kiinteistöillä. Näillä rakenteellisesti kunnossa olevilla järjestelmillä seuranta ja hoitotoimet oli valitettavan usein laiminlyöty. Erityisesti laitepuhdistamojen hoito ja seuranta oli usein puutteellista, mutta myös maaperäkäsittelyjärjestelmien huollossa oli parannettavaa. Asukkaat pitivät kiinteistöllä paikan päällä tapahtuvaa puolueetonta ja maksutonta neuvontaa hyvänä asiana. 35 % vakituisten asuntojen kiinteistönomistajista kuitenkin kielsi vesihuoltotietojensa luovutuksen viranomaiskäyttöön. Vesihuoltotietojen luovutuksen kieltäminen ei yleensä liittynyt neuvojan antamaan arvioon, vaan syyt liittyivät usein asukkaan asenteeseen kunnan toimintaa tai yleisesti asiaa kohtaan.

Neuvontakäyntien toteuma jäi huonommaksi kuin aiempina vuosina. Todennäköisesti tämä ainakin osaltaan johtuu asukkaiden kyllästymisestä asian jatkuvaan vatvomiseen. Toisaalta puhelimitse neuvontakäynnin peruneet mainitsivat usein syyksi jo kunnostetun jätevesijärjestelmän. Osa käynnin peruneista myös kertoi tietävänsä jo jätevesiasioista tarpeeksi ja koki käynnin siten tarpeettomaksi.

Yli puolet läpikäydyistä vakituisesti asuttujen kiinteistöjen jätevesijärjestelmistä oli yli 25 vuotta vanhoja. Kiinteistökäynneillä olikin nähtävissä, että saneeraustoimia väistämättä tarvitaan elinkaarensa loppupäässä oleviin järjestelmiin. Asukkaat kaipaivat kiireesti selkeää viestiä, mikä on jatkossa haja-asutusalueella vaadittava jätevedenkäsittelyn taso, ja millä menetelmillä siihen päästään. Jos selkeitä ohjeita ei tule, on vaarana, että asukkaat saneeraavat järjestelmän nykyistä vastaavaksi eivätkä tee puhdistustehoa parantavia muutostoimia edes järjestelmän uusimisen yhteydessä. Jo nyt neuvonnassa tuli vastaan kiinteistöjä, joissa vain saostussäiliöt oli uusittu eikä järjestelmään oltu tehty puhdistustulosta parantavia toimenpiteitä.

Toisaalta tämän ja viime vuoden neuvonnan kokemusten perusteella osa kiinteistönomistajista kokee neuvonnan ennen lainsäädännön muutosten varmistumista ennenaikaisena. Lisäksi havaittiin epätietoisuutta vaatimuksista ja määräaikojen muutoksista sekä erityisen herkkien alueiden sijainnista ja määrittelystä. Vuonna 2017 voimaan tulevat säädosmuutokset näyttävät olevan niin mittavia, että jo neuvontaa saaneetkin kiinteistönomistajat tarvitsevat puolueetonta tietoa muutoksesta. Asukkaat tarvitsevat selkeää tietoa, että muutokset koskevat vain lainsäädännön velvoittaman saneerauksen aikataulua, eivätkä vaikuta itse järjestelmän riittävyyden tai toimintakunnon arvioon.

Vaikka lainsäädännön puolesta jätevesiremontin aikataulu monella kiinteistöllä todennäköisesti vapautuu, ei jätevesien käsittelyn tarve haja-asutusalueella kuitenkaan poistu. Haja-asutusalueen talousvesikaivojen sekä pinta- ja pohjavesien hyvän laadullisen tilan turvaamiseksi jätevesijärjestelmien uudistaminen on edelleen välttämätöntä. Puolueetonta neuvontaa tulee jatkossakin olla saatavilla, jotta asukkaille välittyä oikea tieto lainsäädännön muutoksista ja jätevedenkäsittelyn tarpeellisuudesta.

Yhteenveto KVVY:n jätevesineuvonnasta kunnittain Pirkanmaalla vuosina 2008-2016

Yhteenveto KVVY:n jätevesineuvonnasta vuosina 2008-2016			
	Yleis- ja kiinteistökohtainen neuvonta		
	Tilaisuutta kpl	hlö osallistunut	Kiinteistöä kpl
Akaa	3	50	86
Hämeenkyrö	7	226	214
Ikaalinen	6	180	452
Juupajoki	4	74	169
Kangasala	3	57	216
Kihniö	4	145	120
Lempäälä	3	91	277
Mänttä-Vilppula	3	72	47
Nokia	5	91	398
Orivesi	10	298	504
Parkano	7	205	201
Pirkkala	2	127	0
Punkalaidun	4	98	157
Pälkäne	10	228	240
Ruovesi	8	264	196
Sastamala	8	246	164
Tampere	27	1255	317
Urjala	5	128	213
Valkeakoski	6	161	104
Vesilahti	11	293	263
Virrat	10	240	223
Ylöjärvi	9	252	220
Yhteensä	155	4781	4781

Yhteenveto hankkeen tiedotustoimista

Hankkeen julkaisemat tiedotteet ja juttuvinkit		
Julkaisupäivä	Jakelu	Tiedotteen otsikko
2.6.2016	Kunnat, media, rahoittajat	Jätevesineuvontaa taas tarjolla
22.6.2016	Media	Onko mökin jätevesiasiat kunnossa?
3.7.2016	UutisOiva	Maksuton jätevesineuvonta alkaa Ikaalisissa
4.7.2016	Paikkakuntalainen	Jätevesineuvonnan kesäkiertue Ruovedellä 9.7., Virroilla 21.7. ja Juupajoella 23.7.
4.7.2016	Ruovesi-Lehti	Maksutonta jätevesineuvontaa tarjolla
12.7.2016	Suomenselän Sanomat	Maksutonta jätevesineuvontaa tarjolla Masiinatorstaissa
15.7.2016	Kurun Lehti	Maksutonta jätevesineuvontaa Kurun markkinoilla
15.7.2016	Oriveden Sanomat	Maksutonta jätevesineuvontaa tarjolla
22.7.2016	Sydän-Hämeen Lehti	Maksutonta jätevesineuvontaa tarjolla
22.7.2016	Ylä-Satakunta	Maksutonta jätevesineuvontaa tarjolla
22.7.2016	Kangasalan sanomat	Maksutonta jätevesineuvontaa tarjolla
22.7.2016	Alueviesti	Maksutonta jätevesineuvontaa Häijään markkinoilla ja Punkalaitumen torilla
22.7.2016	Tyrvään Sanomat	Maksutonta jätevesineuvontaa Häijään markkinoilla
22.7.2016	Punkalaitumen Sanomat	Maksutonta jätevesineuvontaa Punkalaitumen torilla
1.8.2016	Akaan Seutu	Maksutonta jätevesineuvontaa tarjolla
11.8.2016	Urjalan sanomat	Maksutonta jätevesineuvontaa tarjolla
25.8.2016	UutisOiva	Maksuton jätevesineuvonta alkaa Hämeenkyrössä
3.10.2016	Akaan Seutu	Maksutonta jätevesineuvontaa Valkeakoskella
3.10.2016	Seutulainen	Maksutonta jätevesineuvontaa Tarttilassa viikoilla 44 ja 45
3.10.2016	Valkeakosken Sanomat	Maksutonta jätevesineuvontaa Tarttilassa
5.10.2016	Nokian Uutiset	Maksuton jätevesineuvonta on alkanut Nokialla
4.11.2016	Lempäälän-Vesilahden Sanomat	Maksuton jätevesineuvonta alkaa Vesilahdessa viikolla 45
14.12.2016	Pirkanmaan mediat, facebook	Jätevesineuvonnalle edelleen tarvetta
3.4.2017	Mediat, Kunnat, Muu	Uusi jätevesilainsäädäntö voimaan –neuvontaa tarjolla
Hankkeesta tehdyt lehtijutut		
Julkaisupäivä	Lehti/Radio/Muu kanava	Lehtijutun otsikko/Radio-ohjelma/Muu
14.7.2016	UutisOiva	Joka toisella petraamista jätevesijärjestelmissä
26.7.2016	Ylä-Satakunta	Jätevesineuvontaa tarjolla Kihniössä ja Parkanossa
27.7.2016	Kangasalan Sanomat	Jätevesineuvojat ovat liikkeellä jälleen
27.7.2016	Sydän-Hämeen Lehti	Jätevesineuvojat jalkautuvat jälleen kesätahtumiin
28.7.2016	Tyrvään Sanomat	Jätevesineuvontaa markkinoilla
9.8.2016	Ylä-Satakunta	Jätevesisäädökset lievenevät, mutta muutoksia on edessä monella
15.9.2016	UutisOiva	Imeytyskenttä kaipaa laittoa
25.1.2017	Sydän-Hämeen Lehti	Jätevesineuvonnalla riitti kysyntää
4.4.2017	Aamulehti	Helpotusta jätevesinmääräykseen

Yhteenveto hankkeen yleisneuvontatapahtumista

Yleisötilaisuudet ja neuvontapistet					
Ajankohta	Tilaisuuden tyyppi	Kunta	Tarkempi paikka	Tilaisuuden nimi ja kuvaus tapahtumasta	Osallistujamäärä
6.6.2016	Neuvontapiste	Tampere	Tammelantori	Ympäristötori	29
11-12.6.2016	Kylmä neuvontapiste	Tampere	Särkänniemi	Lake City Weekend	
11.6.2016	Kylmä neuvontapiste	Ylöjärvi	Itä-Aure, JussiMatin pihapiiri	Avoimet kylät -päivä	
1.7.2016	Neuvontapiste	Mänttä-Vilppula	Mäntän tori	Pöytä on katettu - torilla tavataan	18
2.7.2016	Neuvontapiste	Orivesi	Rönnin lava, Eräjärvi	Längelmäveden kesäpäivät	25
9.7.2016	Neuvontapiste	Ruovesi	Ruoveden keskusta	Ruoveden Noitakäräjät	23
13.7.2016	Neuvontapiste	Ikaalinen	Ikaalisten tori	Ikaalisten tori	20
21.7.2016	Neuvontapiste	Virrat	Perinnekylä	Masiinatorstai	17
23.7.2016	Neuvontapiste	Juupajoki	Lylyn asema	Lylyn KesäLauantai	13
23.7.2016	Neuvontapiste	Ylöjärvi	Kuru	Kurun markkinat	22
27.7.2016	Neuvontapiste	Kangasala	Saarikylät	Haaviston kesätori	14
28.7.2016	Neuvontapiste	Kihniö	Kihniön kirjasto	Neuvontapiste	9
29.7.2016	Yleisötilaisuus	Vesilahti	Särkimaja	Särkijärvien suojeluyhdistyksen kokous	15
30.7.2016	Neuvontapiste	Parkano	Parkanon keskusta	Paroonin markkinat	15
31.7.2016	Neuvontapiste	Sastamala	Häijään keskusta	Häijään markkinat	17
3.8.2016	Neuvontapiste	Akaa	Toijalan tori	Toijalan tori	5
4.8.2016	Neuvontapiste	Punkalaidun	Punkalaitumen tori	Punkalaitumen tori	7
5.8.2016	Neuvontapiste	Pälkäne	Rautajärvi	Rautajärven iltatori	11
19.8.2016	Neuvontapiste	Ujala	Ujalan keskusta	Ujalan tori	10
9.10.2016	Neuvontapiste	Valkeakoski	Tarttilan koulu	Tarttis-tori	20
11.10.2016	Yleisötilaisuus	Tampere	TAKK	Pirkanmaan hajavesipäivä	20
14.1.2017	Kylmä neuvontapiste	Hämeenkyrö	Monitoimikeskus Silta	Kolmen helmen joet -hankkeen yleisötilaisuus	
21.1.2017	Kylmä neuvontapiste	Ylöjärvi	Karhen koulu	Kolmen helmen joet -hankkeen yleisötilaisuus	
28.1.2017	Kylmä neuvontapiste	Nokia	Pinsiön seurantalo	Kolmen helmen joet -hankkeen yleisötilaisuus	
					310
	Yleisötilaisuus	2			
	Neuvontapiste	17			
	Kylmä neuvontapiste	5			
		24			

KV VY

Tiedote

Etunimi Sukunimi
Lähiosoite
Postinumero Toimipaikka

Hyvä kiinteistönhaltija,

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry (KV VY) tekee jätevesineuvontaa asuinalueellanne. Jätevesineuvoja kiertää alueen vakituisesti asutuilla kiinteistöillä ja pyynnöstä myös kesämökeillä. Neuvoja arvioi, tarvitseeko kiinteistön nykyinen jätevesijärjestelmä kunnostusta ja kertoo mahdollisesti tarvittavista saneeraustoimista. Neuvoja opastaa myös uusien järjestelmien hoito- ja huoltotoimenpiteissä.

Neuvontatyö on valtion rahoittamaa ja asukkaille **vapaaehtoista** ja **maksutonta**. Neuvontatyön toteuttaja KV VY ry ei ole viranomainen ja käynnin tavoite on neuvonnallinen. Neuvonta-alueet ovat kunnan valitsemia ja osoitetiedot kuntien toimittamia. Kiinteistökäynnillä kerätyt vesihuoltotiedot luovutetaan viranomaisille vain kiinteistönomistajan luvalla.

Jätevesineuvoja tulee kiinteistöllenne Sakokaivontie 321

ti 15.5.
klo 9-12
välillä

Kiinteistökäynti edellyttää kiinteistönomistajan tai hänen edustajansa paikalla oloa. Käynti kestää vajaan tunnin. Neuvontakäyntiä varten on hyvä etsiä valmiiksi jätevesijärjestelmän selvityslomake tai suunnitelma. Voitte tarvittaessa täyttää myös kirjeen mukana lähetetyn selvityslomakkeen.

Mikäli ehdotettu ajankohta ei sovi, voitte varata uuden ajan neuvojalta. Jos neuvoja ei vastaa puhelimeen, hän on todennäköisesti neuvontakäynnillä. Jättäkää viesti vastaajaan yhteystiedoillanne tai lähettäkää tekstiviesti/sähköposti, niin neuvoja palaa asiaan vapauduttuaan.

Terveisin,

Jätevesineuvoja
Elli Osaaja
p. 050 5749 123
etunimi.sukunimi@kvvy.fi

Jätevesisäädöksiin valmisteilla muutoksia 2017

- » Puhdistusvaatimukset säilyvät ennallaan
- » On esitetty, että ranta- ja pohjavesialueilla järjestelmät tulisi kunnostaa 31.10.2019 mennessä
- » On esitetty, että muilla alueilla kunnostukset tulee tehdä viimeistään muun peruskorjauksen yhteydessä

Toimiva jätevesijärjestelmä on satsaus oman lähiympäristön puhtauteen ja kiinteistön arvoon!

Kiinteistökohtainen jätevesineuvontakäynti

Hanketiedot

Neuvoja: _____

Käyntipäivä: _____

Kunta: _____

Kiinteistön yhteystiedot

Kenen kanssa juteltu: _____

Katuosoite: _____

Postiosoite: _____

Käymäläjärjestelmän rakentamisvuosi

- ☐ 2010-luku
- ☐ 2000-luku
- ☐ 1990-luku
- ☐ 1980-luku
- ☐ 1970-luku
- ☐ 1960-luku
- ☐ Vanhempi
- ☐ Ei järjestelmää
- ☐ Ei pysty arvioimaan

Käytössä oleva käymäläjärjestelmä

- ☐ Umpisäiliö
- ☐ Pelkät saostussäiliöt
- ☐ Saostussäiliöt + jokin muu
- ☐ Imeyttämö
- ☐ Maasuodattamo
- ☐ Laitepuhdistamo
- ☐ Sisäkuivakäymälä
- ☐ Ulkokuivakäymälä

Muista keskustella myös järjestelmän purkupaikasta asukkaan kanssa

Tehdasvalmisteisen järjestelmän laitemerkki ja malli:

Lisätiedot vessajärjestelmästä tai kuivakäymälästä esim. rakenteet, saneeraukset, purkujärjestelyt:

Pesuvesijärjestelmän rakentamisvuosi

- ☐ 2010-luku
- ☐ 2000-luku
- ☐ 1990-luku
- ☐ 1980-luku
- ☐ 1970-luku
- ☐ 1960-luku
- ☐ Vanhempi
- ☐ Sama mustien vesien kanssa
- ☐ Ei järjestelmää
- ☐ Ei pysty arvioimaan

Käytössä oleva pesuvesijärjestelmä

- ☐ Sama järj. vessavesien kanssa
- ☐ Vähäiset vedet
- ☐ Pelkät saostussäiliöt
- ☐ Saostussäiliöt + jokin muu
- ☐ Yksinkertainen imeytys
- ☐ Pesuvesisuodatin
- ☐ Imeyttämö
- ☐ Maasuodattamo
- ☐ Laitepuhdistamo
- ☐ Umpisäiliö
- ☐ Ei järjestelmää

Lisätiedot pesuvesijärjestelmästä:

Säiliöiden tyhjennys

Tyhjennystiheys (pelkät mustat tai mustat+harm. yhd.)

- ☐ Käytössä kuivakäymälä
- ☐ Ei tyhjennetä
- ☐ Harvemmin kuin kerran vuodessa
- ☐ 1 krt/v
- ☐ 2 krt/v
- ☐ 3-5 krt/v
- ☐ 6 krt/v tai useammin

Tyhjennyspaikka (pelkät mustat tai mustat+harm. yhd.)

- ☐ Peltolevitys
- ☐ Jätevedenpuhdistamo
- ☐ Lietteen kompostointi kiinteistöllä
- ☐ Säiliöitä ei tyhjennetä
- ☐ Käytössä kuivakäymälä

Tyhjennystiheys (harmaat)

- ☐ Harmaat mustien kanssa samaan
- ☐ Ei tyhjennetä
- ☐ Harvemmin kuin kerran vuodessa
- ☐ 1 krt/v
- ☐ 2 krt/v
- ☐ 3-5 krt/v
- ☐ 6 krt/v tai useammin

Tyhjennyspaikka (pelkät harmaat)

- ☐ Peltolevitys
☐ Jätevedenpuhdistamo
☐ Lietteen kompostointi kiinteistöllä
☐ Säiliöitä ei tyhjennetä
☐ Ei tyhjennettäviä säiliöitä
☐ Harmaat mustien kanssa samaan

Säiliöiden tyhjentäjä: _____

Kiinnostus lietteiden käyttöön omalla pellolla

- ☐ Ei kiinnostusta
☐ Kyllä, pello ja kalusto itsellä
☐ Kyllä, pello on, mutta ei omaa kalustoa
☐ Kyllä, mutta ei omaa peltoa eikä kalustoa

Kiinteistön perustiedot

Etäisyys naapuriin alle 100 metriä:

- ☐ Kyllä ☐ Ei

Täytyykö ikävapautuksen edellytykset:

- ☐ Kyllä ☐ Ei ☐ Ei selvinnyt

Etäisyys rantaan alle 100 metriä:

- ☐ Kyllä ☐ Ei

Pohjavesialueella:

- ☐ Kyllä ☐ Ei

Erityisvaatim? _____

Kiinteistön käyttötiedot

Kiinteistön käyttötapa:

- ☐ Vakituisesti asuttu kiinteistö
☐ Vapaa-ajan asuminen
☐ Kesäasuminen
☐ Muu
 mikä _____

Montako henkilöä asuu vakituisesti? _____ kpl

Talousvesi

Talousveden lähde:

- ☐ Rengaskaivo
☐ Porakaivo
☐ Lähde
☐ Osuuskunta
☐ Kunnan verkosto
☐ Järvi
☐ Tuodaan muualta

Järjestelmän sijainti tontilla

Kerro asukkaalle, onko järjestelmän sijainti ok eli kannattaako uusi järjestelmä rakentaa samaan paikkaan

Jätevesidokumentit

Varmista, että kiinteistöllä on jätevesiselvitys, järjestelmän käyttö- ja huolto-ohjeet ja hoitotoimet kirjataan käyttöpäiväkirjaan

Neuvojan arvio järjestelmän toimivuudesta

Sekaviemäröinti (mustat ja harmaat samaan)

- ☐ Uusittava kokonaan
☐ Kunnossa pienillä parannuksilla
☐ Toimiva
☐ Erillisviemäröinti
☐ Järjestelmää ei voinut arvioida

Erillisviemäröidyt mustat vedet

- ☐ Uusittava kokonaan
☐ Kunnossa pienillä parannuksilla
☐ Toimiva
☐ Ei mustia vesiä / kaikki jv:t samaan järj.
☐ Järjestelmää ei voinut arvioida

Erillisviemäröidyt harmaat vedet

- ☐ Uusittava kokonaan
☐ Kunnossa pienillä parannuksilla
☐ Toimiva
☐ Vähäiset vedet
☐ Kaikki jätevedet samaan järjestelmään
☐ Järjestelmää ei voinut arvioida

Milloin asukas aikoo uusia järjestelmän?

- ☐ Ei uusimistarvetta
☐ Heti, akuutti uusimistarve
☐ Lähivuosina
☐ Myöhemmin tai ei ollenkaan
☐ Hakee lykkäystä (ranta- ja pv-alueet)
☐ Ikään perustuva lykkäys

Neuvojan suositukset kiinteistölle

- ☐ Maaperäkäsittely kaikille jätevesille
☐ WC:n vaihto kuivakäymäläksi
☐ Umpisäiliö kaikille jätevesille
☐ Umpisäiliö pelkille vessavesille
☐ Maaperäkäsittely pelkille pesuvesille
☐ Pesuvesisuodatin
☐ Laitepuhdistamo
☐ Viemäriin liittyminen

☐ Ilmanvaihdon tehostaminen
☐ Hälyttimen lisääminen umpisäiliöön
☐ Huoltotoimenpiteitä

Lisätiedot pienistä parannustoimista:
Lisätiedot toimiva järjestelmä / muut:
Saako kiinteistökäynnin tiedot luovuttaa kunnalle?

- ☐ Saa luovuttaa ☐ Vain yhteenveto

Kysy, saako toimivan järjestelmän kuvata Instaan!
Kommentit raportiojalle:

Neuvontakäynnillä tehty arvio kiinteistön jätevesijärjestelmästä

Arvion tehnyt jätevesineuvoja	Kiinteistökäynnin päivämäärä
-------------------------------	------------------------------

Kiinteistön osoite	Henkilö, jonka kanssa keskusteltu
--------------------	-----------------------------------

	Jätevesijärjestelmä ei täytä jätevesiasetuksen (209/2011) vaatimuksia ja se on uusittava. Ennen kunnostustöiden aloittamista tulee olla yhteydessä kunnan rakennusvalvontaan lupatarpeen ja kunnostustöiden laajuuden selvittämiseksi. Toimenpidelupaa vaativien muutostöiden suunnittelussa kannattaa käyttää asiantuntevaa suunnittelijaa.
	Jätevesijärjestelmä vaatii pieniä kunnostustoimia:
	Jätevesijärjestelmä on arviointihetkellä rakenteellisesti kunnossa. Järjestelmää tulee tarkkailla ja huoltaa, jotta puhdistusteho pysyy yllä. Järjestelmän ikääntyessä tai kiinteistön käytön muuttuessa tulee järjestelmän toimivuus arvioida uudelleen.
	☐ Jätevesimäärä on nykyisellään vähäinen eikä sitä koske jätevesiasetuksen (209/2011) puhdistusvaatimukset. Vedenkäytön tai varustetason muuttuessa tulee nykyisen järjestelmän riittävyyttä tarkastella uudelleen.
	☐ Kiinteistö on vapautettu jätevesiasetuksen (209/2011) vaatimuksista ympäristönsuojelulain (527/2014) ikävapautukseen perustuen.

Lisätiedot/ohjeet:

Arvio perustuu järjestelmän pintapuoliseen tarkasteluun. Lopullinen järjestelmävalinta tehdään suunnitteluvaiheessa.

Lisätietoja jätevesiasioista:

xx kunnan ympäristösihteeri xx puh. xx

xx kunnan rakennustarkastaja xx puh. xx

Jätevesiosaaajien yhteystietoja www.kvvy.fi/jatevesi → Osaajia

Viranomaistietoa jätevesistä www.ymparisto.fi/hajajatevesi

Haja-asutuksen jätevesisäädökset muuttuvat vuonna 2017

Milloin lainsäädäntö muuttuu?

Ympäristönsuojelulain ja talousjätevesiasetuksen muuttaminen on vireillä ja tavoitteena on, että säädösmuutokset astuvat voimaan vuoden 2017 alusta.

Mitä muutoksia on ehdotettu?

1) Laissa määriteltäisiin alueet, joilla kiinteistökohtaisen talousjäteveden käsittelyn tulisi täyttää perustason puhdistusvaatimus 31.10.2019 mennessä. Näitä alueita olisivat vesistöjen ja meren läheiset alueet ja pohjavesialueet.

2) Muilla kuin vesistöjen ja meren läheisillä alueilla sekä pohjavesialueiden ulkopuolella talousjätevesien käsittelyn tulee täyttää perustason puhdistusvaatimus, mutta uusiminen ei ole aikarajaan sidottua. Järjestelmä tulee uusia viimeistään muun vesi- ja viemärijärjestelmään kohdistuvan remontin tai peruskorjauksen yhteydessä. Kunta voi ympäristönsuojelumääräyksillä antaa tiukempia määräyksiä tai asettaa aikarajoja jätevesijärjestelmän uusimiselle.

Mikä säilyy nykyisellään?

Jäteveden puhdistukselle säädettävää puhdistustasoa ei ehdoteta muutettavan. Vähimmäispuhdistustaso eli perustason puhdistusvaatimus on:

- orgaanisen aineen osalta 80 %
- kokonaisfosforin osalta 70 %
- kokonaistypen osalta 30 %

Prosentit tarkoittavat sitä, kuinka suuri osuus käsittelemättömän jäteveden lika-aineesta on poistettava. Kunnat voivat jatkossakin antaa ankarampia puhdistusvaatimuksia paikallisten olosuhteiden vuoksi. Jätevesijärjestelmän rakentamiselle tulee hakea toimenpidelupa kunnasta.

Puhdistusvaatimukset eivät koske ns. vähäisten vesien kiinteistöjä. Vesikäymälättömillä kiinteistöillä, joissa vedenkäyttö on vähäistä (ei vesikalusteita) riittää, että vähäiset pesuvedet imeytetään maaperään.

Poikkeukset vaatimuksista

HAKEMUKSESTA: Poikkeusta määräaikaan sidotusta vaatimuksesta voi hakea, jos talousjätevesien kuormitus on vähäinen ja käsittelyjärjestelmän parantamiseksi edellytetyt toimet ovat kohtuuttomat. Erityisen vaikea elämäntilanne, kuten työttömyys tai pitkäaikaissairaus, voi olla peruste hakea poikkeusta vaatimusten noudattamisesta. Poikkeusta voi hakea myös, mikäli on tiedossa, että jätevedet tullaan johtamaan viemäriverkostoon. Poikkeusta haetaan kunnan toimivaltaiselta viranomaiselta siirtymäajan päättyessä. Poikkeus voidaan myöntää korkeintaan viideksi vuodeksi kerrallaan.

AUTOMAATTISESTI: Määräaikaan sidottu puhdistustasovaatimus ei koske kiinteistöjä, joiden kaikki omistajat asuvat kiinteistöllä vakituisesti ja ovat syntyneet ennen 9.3.1943. Jos kuitenkin kiinteistön jätevesistä aiheutuu ympäristön pilaantumisen vaaraa, voi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen puuttua asiaan.

Vanhankin jätevesijärjestelmän tulee olla käyttökuntoinen eli toimia siten kuin se on rakentamisvaiheessa suunniteltu toimivan. Pelkät saostussäiliöt eivät puhdista jätevettä nykyisiin puhdistustasovaatimuksiin nähden riittävästi ja niiden lisäksi pitää olla varsinainen puhdistusjärjestelmä.

Lisätietoa:

KVVY:n jätevesineuvonta

kvvy.fi/jatevesi

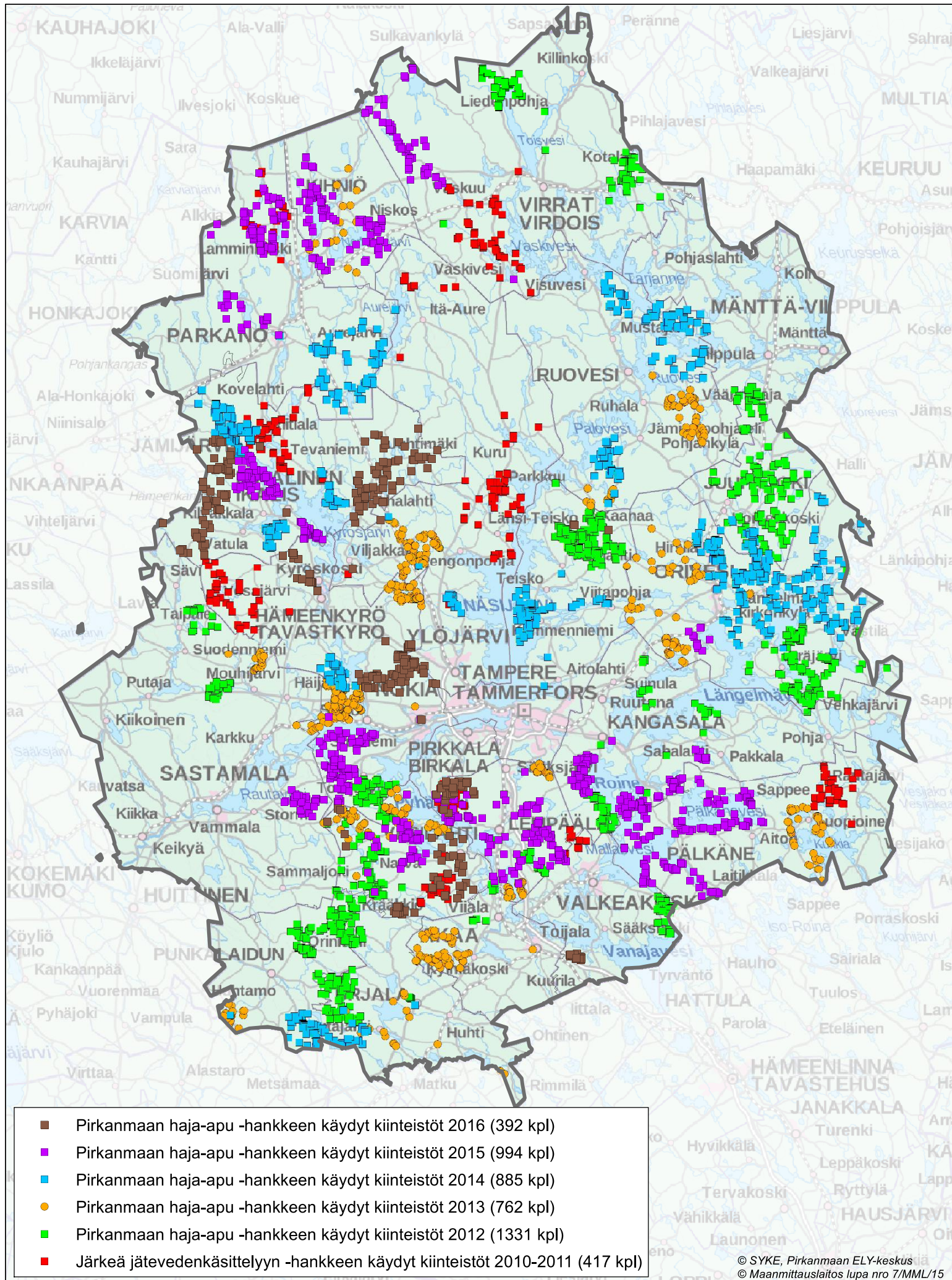
Ympäristöhallinnon hajajätevesisivusto

www.ymparisto.fi/hajajatevesi

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja rakennusvalvonta

KVVY:n tekemät jätevesineuvontakäynnit vuosina 2010-2016

Ohje jätevesijärjestelmän arvioinnin kriteereistä

	Olemassa oleva järjestelmä vaatii suurempia kunnostus-/uusimistöitä. - Koko jätevesijärjestelmän uusiminen - Vuotavan umpisäiliön uusiminen - Maaperäkäsittelykentän rakentaminen pesuvesille tai kaikille vesille
	Jätevesijärjestelmä vaatii pieniä kunnostustoimia: - Ylitäytönhälytin umpisäiliöön - Saostussäiliöiden kunnostus, kansien uusiminen - Isompien routavaurioiden korjaaminen, tuuletuksen tehostaminen - Muu pieni kunnostustoimi
	Jätevesijärjestelmä on arviointihetkellä rakenteellisesti kunnossa - Laitepuhdistamo - Maaperäkäsittelykenttä, jossa tuuletusputket, oikeat maa-ainekset ja kenttä ei ole tukossa - Tiivis umpisäiliö (esim. tyhjennysväli on tasainen ja useamman kerran vuodessa) ja asianmukainen käsittely pesuvesille - Jos järjestelmä on rakennettu ilman lupaa, mainitaan lupatarve lisätietoihin
	☐ Jätevesimäärä on nykyisellään vähäinen - Kantovesi (ei vesikalusteita) ja kuivakäymälä - Pesuvesi lämmitetään padassa, ei suihkua - Jos rajatapaus, onko vedenkäyttö vähäistä, rasti punaiseen ja lisätietoihin ohje, että täytyy varmistaa kunnan kanta ☐ Kiinteistö on vapautettu jätevesisaneerauksesta ikävapautukseen perustuen - kiinteistöllä asuva (t) omistaja(t) on täyttänyt 68 vuotta 9.3.2011 mennessä. - Jos omistajista osa asuu muualla tai ovat nuorempia, ohjeistetaan lykkäyksen hakumahdollisuudesta ja kirjoitetaan lisätietoihin perustelut, miksi ei ole oikeutettu ikävapautukseen

Lisätiedot/ohjeet

Jos uusittava kokonaan (punainen):

- Ohjeistusta rakennushankkeen aloittamisesta (yhteydenotto kuntaan, suunnittelijan hankkiminen, toimenpidelupa/-ilmoitus)

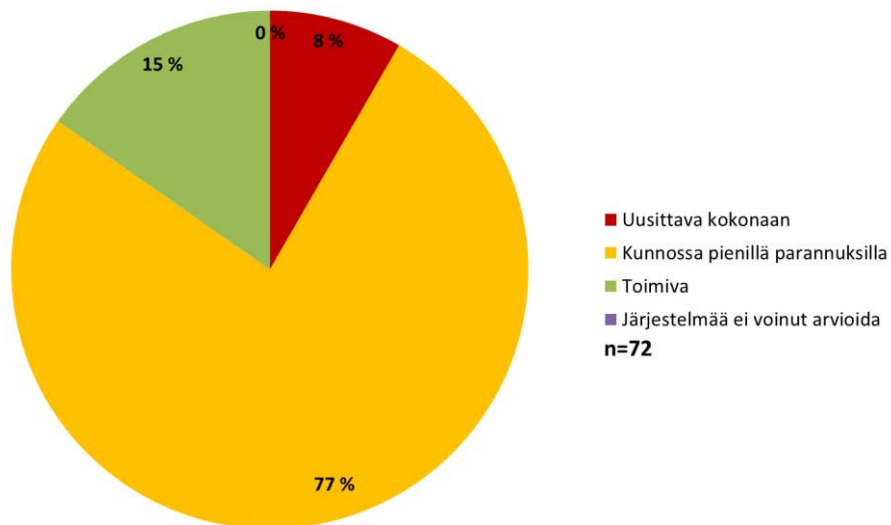
Jos asetuksen mukainen järjestelmä (vihreä):

- Ohjeita hoito- ja huoltotoimista; tuuletusputkien korjaaminen (suojahattu puuttuu, putket vinossa, putki katkennut jne.), kasvien poisto kentän päältä/läheisyydestä
- Lietteen laskeutuvuuskokeen tekemisen ohjeistus ja purkupaikan seuranta

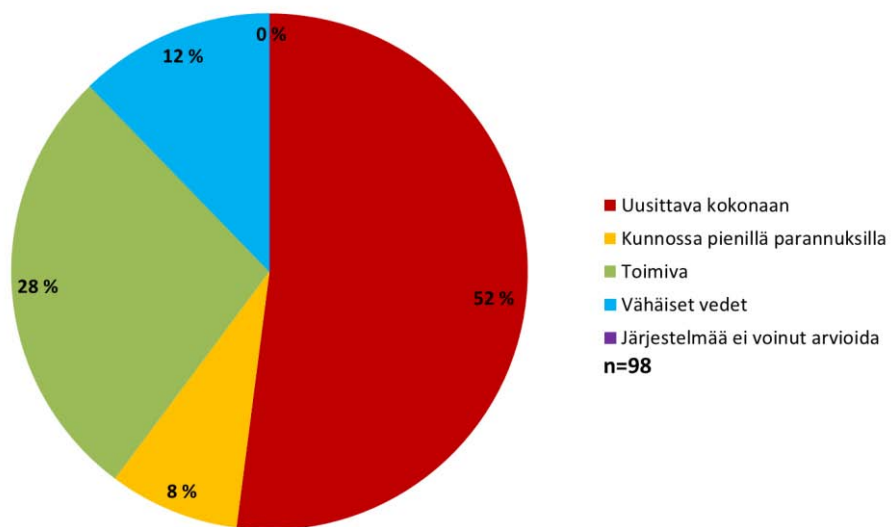
Vähäiset vesimäärät:

- Vaikka kyseessä on vain vähäiset vedet, jotain parannustarpeita voi olla. Ohjeet parannustoimista kirjoitetaan lisätietoihin.

Neuvojen arvio erillisviemäröityjen kiinteistöjen jätevesijärjestelmien saneeraustarpeesta

Neuvojen arvio erillisviemäröityjen kiinteistöjen pelkkien mustien vesien käsittelyjärjestelmien uusimistarpeesta.

Neuvojen arvio pelkkien pesuvesien käsittelyjärjestelmien uusimistarpeesta.

Yhteenvedo kiinteistöjen nykyisistä jätevesijärjestelmistä			
Luokittelu Suomen ympäristökeskuksen pohjalle			
Neuvontakäyntejä tehtiin yhteensä 392 kpl (toteuma 51 %)			
Huom! Yhteenvedosta puuttuu 6 erikoiskohdetta (maitotiloja, majoitustoimintaa ja asumattomia kiinteistöjä)			
Järjestelmä, jossa kaikki jätevedet käsitellään yhdessä (sis. vesi-wc)			
	Vakituinen	Vapaa-ajan asutus	
	KPL	KPL	
	kiinteistöjä	kiinteistöjä	
Saostussäiliö (1, 2 tai 3-osastoinen), joiden jälkeen ei muuta käsittelyä	107	5	
Muu (järjestelmä joka ei ole riittävä)	69	3	
Järjestelmä riittämätön - yhteensä	176	8	
Vanha maaperäkäsittely	21	1	
Muu (pieniä toimenpiteitä vaativa tai vanheneva ratkaisu)	12	0	
Pieniä toimenpiteitä vaativa tai vanheneva ratkaisu - yhteensä	33	1	
Toimiva ja riittävä maaperäkäsittely	33	1	
Toimiva ja riittävä laitepuhdistamo	26	0	
Kaikki jätevedet umpisäiliöön	5	0	
Muu (järjestelmä kunnossa)	0	0	
Järjestelmä kunnossa - yhteensä	64	1	
Neuvottuja kiinteistöjä	273	10	
Ikävapautettujen kiinteistöjen määrä	38	-	
Yhteensä	273	10	
Järjestelmä, jossa wc-vedet ja muut jätevedet käsitellään erikseen tai wc-vesiä ei ole			
	Vakituinen	Vapaa-ajan asutus	
	KPL	KPL	
	kiinteistöjä	kiinteistöjä	
Järjestelmä riittämätön - yhteensä	51	0	
Pieniä toimenpiteitä vaativa tai vanheneva ratkaisu - yhteensä	25	1	
Umpisäiliö + toimiva ja riittävä maaperäkäsittely	7	1	
Umpisäiliö + toimiva ja riittävä laitepuhdistamo (harmaavesisuodatin)	2	0	
Umpisäiliö + muu riittävä käsittely	0	0	
Kuivakäymälä + toimiva ja riittävä maaperäkäsittely	1	0	
Kuivakäymälä + toimiva ja riittävä laitepuhdistamo (harmaavesisuodatin)	0	0	
Kuivakäymälä + muu riittävä käsittely	0	0	
Muu (järjestelmä kunnossa)	0	0	
Järjestelmä kunnossa - yhteensä	10	1	
Jäteveden määrä vähäinen - yhteensä	12	3	
Neuvottuja kiinteistöjä	98	5	
Ikävapautetut kiinteistöt	8	-	
Yhteensä	98	5	

Haja-asutuksen vesihuolto Vesilahdessa

Yhteenveto KVYY:n jätevesineuvonnasta

2012-
2016

Neuvontatyön toteutus

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry (KVYY) on tehnyt kiinteistökohtaisia jätevesineuvontakäyntejä Vesilahdessa Pirkanmaan ELY-keskuksen rahoittamissa neuvontahankkeissa vuosina 2012, 2013, 2015 ja 2016. Neuvontakäyntiä tarjottiin kunnan valitsemien alueiden asukkaille kirjeellä. Vesilahdessa neuvontaa tarjottiin kattavasti ympäri kuntaa. Neuvoja kävi 225 kiinteistöllä, joista 207 kiinteistöä oli vakituksessa asuinkäytössä. Kiinteistökohtaista neuvontatyötä tuettiin mm. neuvontapisteillä, lehtijutuilla ja puhelinneuvonnalla.

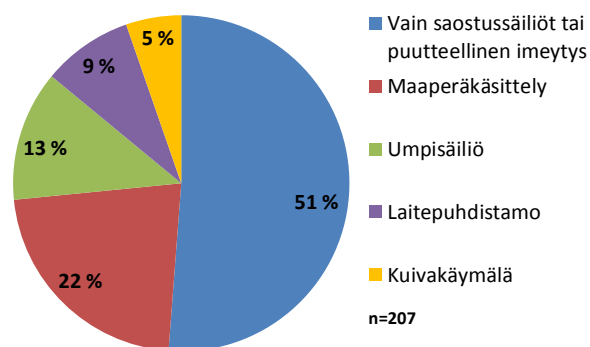
Neuvontakäynnillä jätevesijärjestelmän toimintakunto arvioitiin silmämääräisesti asukkaan kanssa keskustellen. Asukkaalle jätettiin kirjallinen arvio järjestelmän toimintakunnosta ja saneeraustarpeesta sekä annettiin ohjeita saneerauksen tekemisestä tai toimivien järjestelmien hoitotoimista.

Neuvontakäynnit keskittyivät valituille alueille ja 59 prosenttia kiinteistöistä otti vastaan maksuttoman neuvontakäynnin. Kerättyjä vesihuoltotietoja ei voikaan sellaisenaan yleistää koko kunnan haja-asutuksen vesihuollon tilaa kuvaaviksi. KVYY:n neuvonnan lisäksi kunta on voinut tehdä omia jätevesien neuvonta- ja tarkastuskäyntejä.

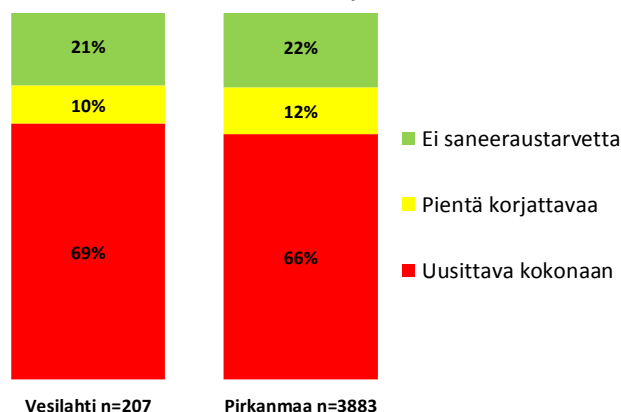
Vesihuollon tila haja-asutusalueella

Vesilahdessa vakituksessa asuinkäytössä olevien kiinteistöjen jätevesijärjestelmien uusimistarve oli samansuuntaista kuin Pirkanmaalla keskimäärin. Neuvontakäynneillä arvioituista vessavesijärjestelmistä 31 prosenttia oli rakennettu 2000-luvulla ja ne olivat pääosin nykymuotoisia maaperäkäsittelyjärjestelmiä, umpisäiliöitä ja laitepuhdistamoita. Vanhemmat järjestelmät perustuvat usein pelkkään saostussäiliökäsittelyyn eivätkä täytä nykyisiä puhdistusvaatimuksia.

Vakituksessa asuinkäytössä olevien kiinteistöjen vessavesien käsittelyjärjestelmät neuvotuilla kiinteistöillä Vesilahdessa.

Neuvojen arvio jätevesijärjestelmien saneeraustarpeesta vakituksessa asutuilla kiinteistöillä Vesilahdessa ja Pirkanmaalla.

Vesilahden neuvonta numeroina

Kiinteistökohtaiset neuvontakäynnit

- » Neuvontakäyntiä tarjottu **383** kiinteistöä
- » Neuvontakäynti toteutunut **225** kiinteistöä
- » Toteumaprosentti **59 %**

Vakituisten asuntojen

- » Käynnit ranta-alueilla **29** kiinteistöä
- » Ikävapautus **15 %** kiinteistöistä
- » 2000-luvun järjestelmät **31 %** kiinteistöistä
- » Oma talousvesikaivo **97 %** kiinteistöistä